

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
 ONLICHTINGDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
 HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
 Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Venduhuis „DIE HAGHE“ Dagelijks gelegenheid tot inbreng van goederen ter publieke veiling. Men betaalt **4 pCt** van de opbrengst der verkochte goederen. De Directie: H. KRUK.

SCHEVENINGSCH VEER 21 - TELEFOON 6153 - DEN HAAG

INHOUD: Lezing. — Uit den Volksraad. — Congress-Indrukken. — Persoverzicht. — Stemmen uit de Eur. Pers in Ned.-Indië. — Suriname. — Curaçao. Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Leestafel. — Mededeelingen.

„Kol. Weekblad“ van eenige betekenis worden beschouwd.

meerdere mensenrechten, vertragen onzen marsch naar blijder toekomst! (en elders in het betoog). De dissonant in het machtige concert, die er op wees, dat de poeslief opgedirkte juffrouw Ethica, van wie het gezicht dik onder het blanketsel verborgen wordt gehouden, wel eens een oud wijf zou kunnen zijn, werd overstemd.

VERBRAAK-STICHTING
 tot opvoeding en opleiding van kinderen van mindere militairen van alle landaarden en gezindten.

Verantwoording der ontvangen gelden:

M. C. van Rouveroy van Nieuwaal, den Haag	2.50
H. H. van Kol, Voorschoten	20.—
E. F. Grooss, den Haag	2.50
E. F. Schmöle, Breda	5.—
Totaal.....	f 30.—

De Secretaris,
 E. F. GROOSS.

Tjipto Mangoenkoesomo opende de besprekingen met een rede, waaruit men na aandachtige lezing de conclusie trekt, dat het de ondervolgende feiten — regeeringsdaden — zijn, waarop de algemeene ontevredenheid over het regeeringsbeleid gebaseerd is:

Deze laatste aanhaling slaat op de Europeesche pers in Indië, die zich beijverd om den lof te zingen van juffrouw Ethica, waardoor de waarschuwendende woorden van „Insulinde“ overstemd worden.

LEZING
 voor de leden van de Vereeniging „Oost en West“, Afdeling 's-Gravenhage, op Maandag 17 Februari a.s. in de Oranje Sociëteit, Prins Hendrikplein, aan van 8 uur 's avonds.

Spreker de Heer C. Lekkerkerker.
 Onderwerp: Nieuwe geestesstroomingen onder de Inbevolking in Ned. Indië.

Na de Pauze Lichtbeelden.
 Toegangsbewijzen voor de leden en hun introducties zijn te verkrijgen vanaf Maandag 10 Februari a.s. in Boëatan, Heulstraat 19 en Laan v. Meerdervoort 187 van 10.30—12 en van 2—4.

- De benoeming van den oud-gouverneur van Atjeh Swart, tot vice-president van den Raad van Indië;
- de vervanging van dr. Lovink door den heer Sibinga Mulder;
- het optreden met de bajonet door de regeering tegen de bevolking van Midden-Java, die door honger gedreven een particulieren ketella-aanplant rampaste;
- het optreden van sommige bestuursambtenaren tegenover leiders der vereenigingen „Insulinde“ en „Sarekat Islam“.

Over het verloop van het evolutie-proces merkt Tjipto op:

Uit den Volksraad.

Najaarsvergadering Volksraad, November 1918: Algemeene beschouwingen over de aanvullingsbegroting voor het dienstjaar 1919. — Critiek op het beleid der regeering, door Tjipto, Tjokroaminoto, mr. dr. Schumann en ir. Cramer.

De Indische regeering heeft, blijkens de met de laatste mail ontvangen „Handelingen“ van den Volksraad, bij gelegenheid van de algemeene beschouwingen over de aanvullingsbegroting 1919 hevige aanvallen te verduren gehad. Op buitengewoon felle wijze is door verschillende leden, Indonesische zoowel als Europeesche, critiek uitgeoefend op het beleid der Indische regeering en meer in het bijzonder op de regeeringsdaden gedurende het midden van het jaar 1918.

Nu binnenkort de Indische begroting en daarmee het koloniaal regeeringsbeleid in de Tweede Kamer aan de orde komt, moge een beknopte bespreking van de gevoerde volksraaddebatten in het

In de benoeming van den heer Swart tot vice-president van den Raad van Indië en van den heer Sibinga Mulder tot directeur van Landbouw, ziet de heer Tjipto den terugkeer tot het „oude régime“. Hij zegt:

„Men wil, dat de evolutie zich voltrekke zonder het vergieten van een enkel druppel bloeds. Welnu, het tegenwoordige regeeringsbeleid schenkt ons geen enkelen waarborg, dat het niet tot bloedvergieten komt.“

„Het duo is compleet: naast den kapitalist, de sabreur. De inlandsche bevolking gaat een heerlijke toekomst tegemoet. Dividendfokkerij en sabelrégime zullen ons hier morgen het aardsche tranendal tot een paradijs maken.“

Hoewel de waarde van den Raad van Indië na de geboorte van den Volksraad, volgens Tjipto, vrijwel tot het nulpunt is gedaald, meent spreker toch, uit de benoeming van den heer Swart, de onoprechtheid van de bedoelingen der regeering te mogen constateren. Het regeeringsbeleid is karakterloos en het is daaraan te wijten, dat de ambtenaren van het binnenlandsch bestuur niet weten waaraan zij zich te houden hebben, bij hun optreden tegenover het ontwakend politiek bewustzijn der Inheemsche bevolking. Door het aanhalen van eenige voorbeelden uit de praktijk, verdedigt Tjipto deze opvatting. Zoo worden zoowel hij, als Douwes Dekker, in hun propaganda-arbeid voor de vereeniging „Insulinde“, voortdurend gedwarsboomd door sommige bestuursambtenaren.

En in verband hiermede geeft Tjipto der regeering den raad, hare ambtenaren beter onder appél te houden.

De woorden, waarmede de regeering de openbare meening tracht zoet te houden zijn mooi, maar o, de daden! „Hoorf naar mijne woorden, maar ziet niet naar mijne daden“. Ziedaar de karakteristiek van de regeeringsdaden der laatste drie maanden.

Tot slot doen wij hieronder een eenigszins uitvoerige aanhaling uit het betoog van dezen spreker.

Ook de Ethische politiek krijgt van Tjipto een veeg uit de pan:

Mijnheer de Voorzitter! Het is aan de hand van feiten, dat ik heb getracht aan te toonen, hoe de daden van de Regeering (vanzelf ook van hare ambtenaren) vloeken tegen het beginsel, dat de Regeering heet te huldigen en dat stuur heet te geven aan het Regeeringsbeleid. Ik heb naam en toenaam genoemd van de ambtenaren, die zich te buiten zijn gegaan aan machtswellust, met de bedoeling de Regeering in staat te stellen mijne beweringen te controleren en waar noodig in te grijpen. Als ze dit nalaat, ook na serieus onderzoek van haar kant, zal ik de vrijheid nemen een campagne tegen haar te openen in de pers, omdat ik mij dan gerechtigd acht aan te nemen, dat het wanbeleid der ambtenaren de goedkeuring van de Regeering wegdraagt. Zij zal mij weliswaar opnieuw kunnen interneren op het eene of andere onbewoonde eiland, doch dan teekent zij zelf daarmede haar eigen vonnis. Immers, de stelling dat macht is recht, is zoo veroordeeld, dat zij geen verdediger mag vinden in de Regeering, als zij althans prijs stelt op ongestoorde evolutie van ons land en volk.

(Hand. pag. 165): „Juffrouw Ethica“ schijnt ons, Inlanders, te veel aangemoedigd te hebben, te veel lonkjes te hebben toegeworpen en men schijnt nu den tijd te zijn aangebroken te achten, haar oudere zuster, de feeks, de heks, die „Ancien Régime“ heet, ten toneele te voeren. Deze oude jonge juffrouw met haar gerimpeld gezicht, die zoovele diensten heeft bewezen aan de Oost-Indische Compagnie, moet ons nu naar bed jagen, temperen ons liefdevuur voor

Door mijn ellenlange redevoering meen ik gerechtigd te zijn tot de slotsom, dat er verrotting is in het land, dat van ons staatslichaam de krachten worden gesloopt door een kankergezwell. De medische wetenschap weet tegen kanker voorloopig geen beter middel dan het mes. Welnu, dat de Regeering de kracht toone, en het mes er in zette!.....

Naief als ik was, meende ik in den beginne, dat de Volksraad als de chirurg zou kunnen optreden, die een halt zou kunnen toeroepen aan de voortschrijdende ontwikkeling van het kankergezwell. Nog eens, ik ben wél naief in elk geval geweest!

De ervaring heeft mij dit geleerd: dat de

CORN. VAN DER SLUIJS
 BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.
 ALLEEN NOORDEINDE 162A. TEL. 4782. DEN HAAG.

Volksraad nooit meer kan zijn dan de kwakzalver, aan wien men, en dat zeer terecht, het mes niet toevertrouwt. Men acht zulks niet verantwoord tegenover den patiënt, waar de Volksraad geen volledige arts-studie achter den rug heeft gehad.

Om de beeldspraak te verlaten: de samenstelling van den Volksraad is van dien aard, dat ik nog maar geen antwoord vermag te geven op de mijzelf voorgelegde vraag, wat ons college in godsnaam te maken heeft met het „volk”. Behalve dat de raad te klein is, om alle stroomingen in de Indische samenleving erin te doen vertegenwoordigen, zou ik hierop willen wijzen, dat uit den aard der zaak deze raad nooit recalcitrant zal kunnen wezen, zij als oppositiecollege nooit eenige beteekenis zal kunnen erlangen. Wij hebben het verschijnsel kunnen waarnemen, dat de leden van den raad, die met enig recht zouden kunnen aangezien worden als vertegenwoordigers van Indië's burgerij, ik noem als zoodanig slechts de heeren Tjokroaminoto, Dwidjosewojo, Teeuwen, Cramer en enkele anderen, hier hun intree hebben gemaakt door een benoeming van de Regeering.

Zulks is voor mij het beste bewijs, dat het kiesstelsel waarmede ons vaderland gezegend is, er op berekend is, de macht te laten aan de kapitalistische en imperialistische groepen in ons land. Waar de locale raden kiescolleges zijn voor den Volksraad, kan de uitslag der verkiezingen geen andere zijn dan een reuzen nederlaag voor het volk. Het getrapte kiesrecht is in Europa reeds lang uit den tijd. Nu kunnen wij wel daartegen aanvoeren, dat de bevolking van Indië op politiek terrein het a, b, c nog heeft te leeren en dat in verband daarmee haar nog niet te groote bevoegdheid mag worden geschonken, doch van mijn kant zeg ik dan, dat in de locale raden meer steun moet worden gegeven aan de breede massa, veel meer dan haar gegeven is door de nieuwe regeling van den Adviseur voor de Decentralisatie, den heer Kindermann.

Het verschijnsel heeft zich voorgedaan, dat de „Volksvertegenwoordigers” in den eigenlijken zin van het woord, in dit college zijn gekomen door een benoeming door den Gouverneur-Generaal. Dit is een bewijs van de liberale opvattingen, die te Buitenzorg worden gehuldigd. Maar, Mijnheer de Voorzitter! is dat geen zuiver toeval! Wij hebben te Buitenzorg ook onderkoningen op den troon gehad, die zich houden voor van God gezonden heerschers, die geen medezeggenschap in welken vorm en in hoe geringe mate ook kunnen dulden.

Om kort te gaan, ik zou wenschen betere waarborgen voor de rechten van mijn volk, voor ons recht op medezeggenschap. Tooneelspeelkunst is wel mooi, kan ik heel goed waardeeren, doch daar, waar die kunst thuis hoort, in den schouwburg, doch niet hier, niet in 's lands vergaderzaal. Hier eisch ik oprechtheid, ook, neen, in de allereerste plaats, van den kant der Regeering. Wij moeten weten, wat wij aan haar hebben.

Tot zoover de rede van den heer Tjipto. Na hem spraken als vertegenwoordigers der inheemsche bevolking nog de heeren Radjiman, Tjokroaminoto en Abdoel Moeis, die allen, hoewel in minder felle bewoordingen dan Tjipto, het beleid der regeering critiseerden.

Zonder ons te begeven in eene beoordeeling van hetgeen door bovengenoemde volksraadsleden bij de begrotingsdebatten in het midden gebracht is, meenen wij toch — de onbescheidenheid van ons vergen! — onze Kamerleden de volksraaddebatten ter ernstige studie te moeten aanbevelen; de aanstaande Tweede Kamerdebatten over Indië kunnen er in degelijkheid door winnen.

Men moge tegenstander zijn van de beginselen, door mannen als Tjipto en Tjokroaminoto verkondigd, hunne woorden mogen, nu zij in een „Volksraad” de belangen van hun rasgenooten verdedigen, niet door het moederlandsche parlement genegeerd worden.

De volgende week een en ander over de critieken van mr. dr. Schumann (vrijz.-dem.) en ir. Cramer (soc.-dem.).

W. LUBBERINK.

CONGRES-INDRUKKEN.

Tweede Congres van het Indonesisch Verbond van Studeerenden op 31 Januari en 1 Februari 1919 in den Dierentuin te 's-Gravenhage.

Jong-Indië heeft jong-Holland gevonden!
Jong-Indië heeft — welbewust en met onstuimige kracht — bij zijn vriend jong-Holland aangebeld.
Jong-Holland heeft opengedaan, heeft zijn vriend jong-Indië ontvangen en hem zoodanig in het hart gegrepen, dat hij zich volledig openbaarde!

Jong-Indië v o n d zijn vriend, vond gehoor bij zijn vriend, stortte zijn hart voor hem uit! Snikte, schreeuwde zijn leed uit en... deed zijn vriend pijn... hevige pijn!

Jong-Holland heeft het aangedurfd de veiligheidsklep, gloeiend warm van Indonesische nationale hartstocht, met een ruk open te zetten. De nationale gassen sisten en floten naar buiten en veroorzaakten schrijnende pijn.

Maar zij sloegen géén wonden en infectie is uitgesloten!

Jong-Holland heeft aan oud-Holland getoond, op welk een geweldigen vulkaan van Indonesisch nationalisme het in Azië leeft en werkt.

Jong-Indië heeft — dank zij de warme vriendschap van jong-Holland — zich volledig overgegeven in al zijn hartstochten!

Tientallen Indonesiërs... Javanen, Maleiers, Batakkers, Minahassers, Chineezers, enz. enz. hebben het b e w e z e n ! Door woorden en vooral door gebaren.

De nationale hartstochten lagen open en bloot. Jong-Holland kan met dit succes gelukgewenscht worden.

Zal oud-Holland van dit jong-Hollandsch-Indonesische college willen profiteren?

Zal oud-Holland, dat in al zijn ouderdom en wijsheid zoo moeielijk afstand doet van geloof in eigen onfeilbaarheid, naar de stem der jongeren luisteren?

Zal bovenal jong-Holland nu doorzetten? Ziet daar eenige vragen, welke beantwoording m.i. van grooten invloed zullen zijn op de toekomst van Nederland als koloniale mogendheid, aan wie door de geschiedenis ten rechte of ten onrechte een t a a k werd opgelegd!

Het begin was al direct sensationeel!

Mr. Einthoven opende met een rede, waarin hij hulde bracht aan de energie enz. van onze voorvaders; waarin hij trotsch bleek te zijn op de Oost-Indische Compagnie.

Beweging onder de Indonesiërs, wier oogen schitterden van strijd lust en die zich gereed maakten voor een eerlijke bokspartij! Zij, de Indonesiërs, voelden, dat hier klare wijn kon geschonken worden. Zij konden hier alle maskers afwerpen... omdat zij zich wisten op een bodem van eerlijkheid en oprechtheid.

Zij reageerden op deze Hollandsch-nationalistische uiting met een méér dan warm applaus... zij werden niet nijdig... maar eerlijk, oprecht en weldadig hartstochtelijk!

Mr. Jonkman opende het vuur op een schitterende wijze; uit zijn rede sprak volledige erkenning van het Indonesisch nationalisme, maar... hij kon zijn Nederlandsch nationalisme niet verloochenen! Hij m o e t t dat niet verloochenen en gaf niet antwoord op de vraag: Wat wil, kan en mag Indonesië thans van Nederland verwachten? maar sprak uit, wat jong-Nederland van Indonesië verwacht!

De heer Oei Kiauw Pik hield een miljoenenrede, die wat betreft vorm, inhoud en wijze van voordragen deed denken, heel sterk deed denken, aan een volrijp minister van financiën! Eenig Chineesch imperialisme leek mij niet geheel vreemd aan diens gedachtenontwikkeling.

Bij de rede van Dr. Goenawan, die de negatieve stelling toelichtte: „Nederland kan de noodige werkkrachten voor Indië niet leveren en Indië zou ze niet kunnen betalen!” verscheen op den achtergrond het beeld van „de rijzende zon!” Er lag iets dreigends en tartends in zijne woorden en, zonder den naam te noemen, dachten allen aan J a p a n !

In het debat reageerde Jonkman hierop dan ook op een wijze, die van een Nederlandsche nationalist niet anders kon verwacht worden! Hij stelde de positieve vraag: „Wil Goenawan Japan als voogd? Dat hij het dan ronduit zegge!”

En even, heel even... gluurde bij Jonkman de Hollandsche „bezitter” om den hoek, die bang is voor het verloren gaan van zijn „bezitting”.

Goenawan — en dat was m. i. het voornaamste punt van den eersten dag — beantwoordde deze vraag... ijselijk kalm, niet hartstochtelijk maar snijvend droevig... wij willen noch Nederland, noch Japan tot voogd!

Daar lag iets in zijne woorden van de stemming van den chirurg, die na inspannende pogingen de zieke plek bij den patiënt gevonden heeft! Die het mes erin zet en den patiënt ziet krimpen van pijn, w e t e n d e, dat hij hem genezing brengt!

Maar daar lag tevens iets in zijne woorden van v r e e s voor de toekomst. Van vrees, dat de onontwikkelde massa, door Nederland's onwil of onmacht, tegen den zin van de leiders, in de armen van een anderen voogd zal gedreven worden... van Japan!

Bijtend scherp klonk zijn uitspraak „Japannophiel!” Triomfantelijk klonk de afwijzing van de geuite veronderstelling. Maar droevig en moedeloos constateerde hij het verschil tusschen de mentaliteit van jong-Holland en oud-Nederland.

Moge vooral dit gedeelte van zijne redevoering tot oud-Nederland doordringen!
Sprekers van diverse pluimage wisselden elkander

Inrichting voor Physische Therapie

„Wörishofen” te Ginneken.

Geneesheer: Dr. J. C. MOM, Arts,

Hydrotherapie, Electrotherapie, Massage, Vibro-massage enz. Behandeling van Zenuw- en Stofwisselingsziekten, Zwaktoestanden, Chronische Rheumathiek, Ziekten van Hart en Ademhalingsorganen.

SPREKUREN: te Ginneken alle werkdagen behalve Dinsdag en Vrijdag.

Inrichting te Rotterdam, Tuinderstraat 87-89, Dinsdag en Vrijdag 12—2 uur n.m.

N.V. Ch. L. Boucher's Handelsvereniging Specialiteit in Kaartsysteem

DEN HAAG
Kneuterdijk 5-7
Tel. H. 1600-924-925

AMSTERDAM
Kalverstraat 35
Tel. C. 2153

GRONINGEN
Spilsluizen 13
Tel. 2373.

Middelbare School v. Handel en Administratie SWEELINCKSTRAAT 17-19 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

A.F.D. A. Bijzondere Middelbare Handelsschool met als onderbouw eene H. B. S. met 3-jarigen cursus. Bij beschikking van Z. Ex. den Min. van Binnen. Zaken gelijkgesteld met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

A.F.D. B. Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus. Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide inrichtingen vallen samen, zooda- nigt de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-jarige cursus eerst beslist moet worden na het afsluiten der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht.
Prospectus en inlichtingen bij den Directeur F. TIJMSMA.

INDISCHE

UITRUSTINGEN
voor officieren en Burger-ambtenaren

F. C. v. HAL & ZOON
Hofleveranciers
BREDA TEL. 442

Toko Samoea Ada

Firma H. C. MORSINK Ezn,

Hobbemastraat h. P. C. Hoofstr. 30

Amsterdam, Interc. Tel. Z 24.

Samballans, Boemboe-Boemboe, Sereh, Kemiris, Assem, Trassie, Knuflook, Koeping Tikoes, Sedap Malem, Kroepoek Palembang, Agar-Agar, gedroogde Lombok, Koenjiet, Wadja's, Koekoesans, Rijstlepels, Roode Rozensiroop, Gambier, Bidara-oepas, Boea-Tempagang, Sarongs, Slendangs-Kapstokdoeken, Kleedjes, enz.

WAJANGPOPPEN

BATIKSTOFFEN

(per el),

JAPANSCH EN CHINEESCH CURIOSA,

GENDIES.

Adverteeren doet verkoopen.

's-Gravenhaagsche Muziekschool „DE TOONKUNST”

Prins Mauritsplein 21 Tel. S. 477 Spreekuur 10-1 en 2-6
Directie: JAMES ZWART, Artistiek Leider; H. F. PERIZONIUS, Administratie

Instrumentaal, Vocaal en .....
Theoretisch Onderricht
Prospectus kosteloos. Aanmeldingen dagelijks.

af op het podium en verscherpten met hunne opmerkingen de antithese „overheerscher-overheerschte” of „Westerling-Oosterling”.

O.a. Dr. Ratu Langie snierpte het uit, dat de Aziaten overal, hier in Europa, in Amerika en in Australië, stuiten op een muur. Terwijl een Chinees een zendingschool-student afwees met de opmerking, dat de Oostersche cultuur zich niet tracht op te dringen aan anderen.....

Dankbaar, maar niet voldaan, verlieten blank en bruin deze eerste zitting, waar warme harten zich in een ijskoude atmosfeer hadden geuit en elkander bestreden!

De tweede dag bracht de uitbarsting!

Het vraagstuk van onmiddellijk Hooger Onderwijs in Indonesië werd ingeleid door den heer Sim Ki Ay met een welverzorgde en gloedvol uitgesproken rede. Daarna wierp de heer Adriaanse met een zwaar gedocumenteerd en door het snelle tempo moeilijk te volgen betoog, waarin herhaaldelijk de klank „Westersche superioriteit” naar voren trad, petroleum in den fellen Indonesisch-nationalen gloed.

Om opgevolgd te worden door Dahlan Abdoellah, die op even welsprekende als hartstochtelijke wijze de noodzakelijkheid, de dringende noodzakelijkheid, van de onmiddellijke oprichting van eene Indonesische universiteit bepleitte om Indonesisch-nationalen redenen.

En van af dit oogenblik sprongen de sprekers om beurten op en af het spreekgestoelte (ik meen vier en twintig debaters) om elkander de waarheid naar het hoofd te slingeren. Om elkander te overtuigen van hetgeen zij als waarheid voelden en dachten! Een ware bandjir van beschuldigingen en verwijten.

Hulde aan den cadet-sergeant Teerink, die op even kalme als waardige wijze de partij opnam voor de 97 miljoen-post op de Indische begrooting voor defensie-doeleinden, welke post door ettelijke sprekers, onafhankelijk van elkander, was aangevallen.

Wij — aldus deze jeugdige idealist — zullen zorgen, dat Indonesië geen andere voogd krijgt... dat Indië en Holland één blijven!

Het stormachtige applaus, ingezet door een Indonesiër, bewees, hoe de geheele vergadering, ook de Indonesiërs, dit fiere, eerlijke en idealistische antwoord op juiste waarde wisten te stellen.

Indologen en militairen hadden het op dezen tweeden dag hard te verantwoorden. Hoe kon dit ook anders, waar zij vertegenwoordigen het Nederlandse bestuur en het Nederlandsche gezag!

Den heer Adriaanse vloegen de spaanders om de ooren. De geest van wijlen M. van Geuns werd er bij gehaald en ontlokte woorden van bitterheid.

Tillema met zijn monster-advertentie en zijne standaard-werken werd herhaaldelijk gehuldigd. Deze wakkere strijder voor Indonesië's gezondheid mag tevreden zijn. Zijne denkbeelden vreten door!

Samsi, de kalme en stille Samsi..... hij knetterde het uit..... „wij moeten een hoogeschool hebben als hulwerk voor ons nationalisme”..... „daarmee en met niets anders zult gij thans onze harten stelen!”

Een tweetal Chinese sprekers werd warm gehuldigd voor hare verzoenende woorden, waaruit niettemin Aziatische trots sprak.

Tergast — als in Indië geboren European — verklaarde zich solidair met de Indonesiërs.

Eenige Hollanders namen de partij van Adriaanse. „Oost is Oost en West is West, en God behoede dat 't anders worde”! gilde een Chinees.

De voorzitter, vuurrood van opwinding en inspanning, voelde zich de leiding ontglippen... Dr. Yap, een der ouderen, die zich tot nog toe van deelname aan de besprekingen had onthouden, zag de hamer reeds opgelicht om het congres te sluiten.

Met zijn eigenaardig explosief stemgeluid opperde hij het denkbeeld van een „motie”, waarin het congres, neen..... waarin de Hollandsche leden van het congres..... zich zouden uitspreken over die Indonesische universiteit..... neen..... wat dan?

De aanwezigen verlieten hunne zetels en drongen op rondom de bestuursstafel. De leiding ontglipte een korte wijle aan de handen van den voorzitter, die een schier bovenmenselijke taak had te vervullen. Het woord werd niet meer gegeven, maar het werd genomen door een ieder, die wat te zeggen had.

De gezichten waren door hartstocht verwrongen. Korte en scherpe bliksemflitsen schoten door de zaal,

onderbroken door donderend gerommel van applaus-salvo's.

Jong-Indië wilde Jong-Holland overdonderen! Jong-Indië wilde Jong-Holland dwingen oud-Nederland te diskwalificeeren.

Gij, aanwezigen, die nog niet wisten wat de woorden „een Poolse Landdag” beteekenen..... gij weet het nu!

De onweersbui had zich in enkele minuten ontlast. De Hollandsche studenten, die het verst afstaan van oud-Nederland, verzetten zich het krachtigst tegen het stellen van moties. „Het is niet noodig..... wij zullen door de den toonen, wat jong-Holland wil”..... aldus Mr. Jonkman, ondersteund door een orkaan van enthousiasme.

Het congres, dat een oogenblik — één oogenblik slechts — dreigde uit elkaar te spatten, dreigde beneveld te worden door hartstochten..... eindigde met te antwoorden op de vraag, bij de inleiding gesteld:

„Wat wil, kan en mag Indonesië thans van Nederland verwachten?”

En dat antwoord, dat eerst bij het einde van het congres werd gegeven, niet werd uitgesproken, maar werd gegeven door daden..... luidde:

„Jong-Indië verwacht van jong-Nederland, dat het vertrouwen, thans door Indonesië aan Nederland en in Nederland geschonken, niet zal blijken misplaatst te zijn geweest!”

Immers, de voorzitter hernam de leiding! Moties werden niet gesteld! De stemming werd niet verstoord. De band tusschen Hollanders en Indonesiërs werd gesterkt. De lucht was gezuiverd!

De Indonesiërs keerden bevredigd en voldaan rustig huiswaarts.

Jong-Indië heeft jong-Holland gevonden!

En de Hollandsche studenten benijd ik om den geweldigen voorsprong, die zij hebben boven oud-Nederland in Indonesië. De colleges, die ter congresse zijn gegeven, zullen hen — wanneer zij straks te Priok voet aan wal zetten — voor een hoop dwaasheden behoeden!

H. J. VERMEER.

Den Haag, 2 Februari 1919.

Persoverzicht.

In *De Mare* van 15 Januari j.l. schrijft L. onder den titel: „Het Volksuniversiteitswezen in verband met de kennis betreffende onze Koloniën” o.m.:

„Behooren de Nederlandsche Volksuniversiteiten zich in te spannen om ook kennis van de Nederlandsche koloniën te verspreiden?”

Als het doel dezer instellingen is den zedelijken en den stoffelijken vooruitgang van het volk te bevorderen en de volkskracht te vergrooten — dan komen onze koloniën wel het eerst in aanmerking voor een plaats op de roosters der Volksuniversiteiten. Voor Nederland zijn de koloniën een onwaardebaar bezit, in stoffelijk, maar vooral in zedelijk opzicht. Van dit laatste is men in Nederland nog niet algemeen overtuigd, en daarom willen wij vooraf eenig licht doen vallen op de morele voordeelen, aan het bezit der koloniën verbonden voor ons volk. De koloniale geschiedenis moeten wij daarbij laten rusten: in het verleden waren die morele voordeelen van zeer twijfelachtig gehalte. Tot voor een halve eeuw was Indië voor Nederland werkelijk een wingewest. Maar nu is het een arbeidsveld, waar onvermoeide, sluimerende Nederlandsche energie en krachtige consequente doorvoering van zedelijke beginselen zich heerlijk ontplooiën.

Het gros der Nederlanders in het kleine Europeesch Nederland ziet en weet daar nog zoo weinig van. Het ziet hier groote, in Indië verworven fortuinen verteren en meent zoo licht, dat die op dezelfde weezinwekkende wijze verworven zijn, door uitbuiting van weerlooze Inlanders, als waarop O.W.-ers en kettinghandelaars zich rijk knooiden ten koste van de groote meerderheid van het volk, die de oorlogslasten niet op anderen kan afwentelen. Het weet niet, dat die fortuinen zijn ontworsteld aan den Indischen bodem, ten voordeele van Europeaan en Inlander beiden. Het ziet hier gepensioneerde „Indischlui” rondlopen, half versleten, wat onwennig nog in de ledigheid van hun bestaan en in het bekrompene van Holland, waar zij Indische ruimte gewoon waren. Maar het beseft niet, dat vele van die min of meer oude heertjes in Indië eene verantwoordelijkheid hebben gedragen, een hoeveelheid belangrijken arbeid hebben verricht, het welzijn van vele duizenden

Nutskweekschool voor Onderwijzeressen te NIJMEGEN.

Het Bestuur maakt bekend, dat met den nieuwen cursus in **Mel a.s.** gelegenheid is tot plaatsing van **nieuwe leerlingen in alle klassen.**

Ouders of voogden van candidaten worden verzocht zich aan te melden vóór **15 Maart a.s.** bij den Directeur der School, *Guyotstraat 11.*

Op aanvraag worden prospectussen toegezonden. De datum van het toelatingsexamen wordt nader bekend gemaakt.

Gelegenheid voor Internaat.

MEUBELEN

Artistieke ontwerpen
J. P. STRIJBOS
(Leeraar school voor Kunstnijverheid)

BEGROTINGS-
ZONDER VERBINDING **N. KUIPER**
Ridderstraat 28 - Haarlem - Telefoon 3017

F. I. TAVERNE, Arts.

PIET HEINSTRAT 30 's-GRAVENHAGE.

SPREKUREN:

Maandag, Dinsdag, Donderdag en Vrijdag,
van 10.30 tot 1.30 uur.

Behandeling van: *Beenwonden*, waarbij geen rust vereischt wordt, *Suikerziekten*, *Nierziekten*, *Huidziekten* en *Geslachtsziekten*.

WISBRUN & LIFFMANN.

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELLEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNERINGEN, ENZ.

BALARTIKELLEN.

MAISON LUERS FRÈRES

HOFLEVERANCIERS
Paleisstraat 6 Amsterdam

UITRUSTINGEN
VOOR

TROPISCHE LANDEN

Eigen fabriek.

Laat Uwe woning Electrisch Verlichten

(hetzij voor eigen rekening of voor
rekening der Centrale)

bij de

N.V. Electro-Technisch Bureau
v.h. W. HAAXMAN & Co.,

gevestigd te AMSTERDAM, Singel 176.

Bijkantoren: DEN HAAG, Piet Heinstraat 29.
NIJMEGEN, Ziekenstraat 2.
ZEIST, 2e Dorpsstraat 32a.

INGENIEURSBEZOEK GRATIS.

in handen hebben gehad, voldoende om een dozijn rustige Hollandsche bestaantjes te vullen.

Inderdaad wil men tegenwoordig Nederland op zijn best, Holland op zijn breedst zien, dan moet men naar Indië gaan. Daar kan men nagaan hoe Nederland de hem door de geschiedenis opgedragen taak van voorged over de vele, voorloopig nog onmondige, Indische volken uitvoert, geleid door beginselen van zedelijkheid. Hoe zijn ambtenaren bewust werken aan de ontwikkeling der Inlandsche volken in eene richting, die hen zelve overbodig moet maken, ondanks den spot over de „ethische politiek” van grove naturen. Hoe veel daar wordt gewerkt, om godsdienstige en om algemeen-zedelijke beginselen, aan de ontwikkeling der eenvoudige broedervolken tusschen de keerkringen. Hoe veel heel gewone Hollandsche jongens, waar niemand iets bijzonders in had gezien, zich daar ontpoppen als mannen-van-stavast. Hoeveel de Nederlandsche Wetenschap, vooral de natuur- en taalwetenschappen, te danken hebben aan dat onuitputtelijke studieveld, dat Nederlandsch-Indië heet. Hoe onze Universiteiten, ons Middelbaar Onderwijs voor een groot deel hun bestaansreden en hun bloei ontleenen aan het bezit van Indië.

En nu uit stoffelijk oogpunt de zaak beschouwd. Er is geen bedrijfstak in Nederland, die niet den gunstigen invloed van onze betrekkingen met Indië ondervindt. In de eerste plaats natuurlijk de handel, de scheepvaart en de nijverheid. Men kan het zich nauwelijks denken hoe leeg, hoe zielloos, hoe verarmd Nederland zou worden als het Indië moest missen. De koloniën hebben nu een handelsbeweging van ruim een milliard gulden (in normale jaren) en daarvan is het leeuwendeel op Nederland gericht. Al volgen wij de meest vrijzinnig denkbare handels-politiek in Indië, zoodat vreemdelingen op geheel denzelfden voet als Nederlanders er handel, grooten landbouw en nijverheid kunnen drijven, zoo heeft toch uit den aard der zaak het moederland een voor-sprong boven vreemden.

Duizenden Nederlandsche jongelieden kunnen in Indië een breed en dankbaar bestaan vinden. De geweldig snelle opbloei van Indië in politiek en economisch opzicht verveelvuldigde plotseling de behoefte aan gestudeerden, zóó plotseling, dat Nederland thans niet aan de vraag kan voldoen. Nederland is in de nieuwe situatie ten opzichte van Indië nog niet „ingegroeid”. Men geeft wel eens af op de futloosheid van Hollandsche jongelui, die uit vrees voor de weinig bekende nieuwe omgeving aan een smal en onbeduidend Hollandsch baantje blijven hangen en de hun geschonken talenten begraven. Dat verwijt is niet geheel gegrond. Wat is er eigenlijk tot nu toe gedaan om het Nederlandsche volk, het volk in z i j n g e h e e l — want de meerdere leidende krachten zullen voortaan uit veel uitgebreider k r i n g moeten komen dan vroeger — te doen weten, dat daar een nieuw, een vele malen in belangrijkheid toegenomen Tropisch Nederland is ontstaan, dat om intellectuele werkkrachten van allerlei ras en huidskleur schreeuwt? Men leeft hier nog in de oude vooroordeelen en onwetendheid omtrent Indië, de jongelieden niet alleen, maar ook — en dat is wellicht van nog meer belang — de ouders. Er wordt al veel gedaan om hierin verbetering te brengen, door welmeenende particulieren en door den Staat, die e.a. een Arbeidsbureau voor den Indischen dienst oprichtte, verbonden aan het Departement van Koloniën.

Zoo ergens, dan ligt hier een taak voor de Volks-universiteiten. Zij behoeven geen propaganda te maken voor dienstneming in Indië, maar zij kunnen wel kennis verspreiden, vooroordeelen wegnemen, de aandacht vestigen op Indië alvorens men besluit om een vreemd land te gaan dienen.

* * *

Omtrent de Vereeniging „Moederland en Koloniën” vermelden de Haagsche bladen:

In de door de Vereeniging Moederland en Koloniën gehouden vergadering zijn rekening en verantwoording, benevens jaarverslag over het afgelopen jaar vastgesteld. In twee vacatures in het bestuur werden gekozen de heeren Nypels en Stibbe.

De heer Dom v. Rombeek hield vervolgens een lezing over agrarische en economische toestanden in Oost-Indië. Indië zal een belangrijke rol kunnen spelen bij de wereld-voorziening, waar het betreft plantaardige vetten, of producten, die een hoog percentage zetmeel bevatten. Spr. meent, dat de daartoe noodige gewassen zeer goed door den inlandschen landbouw geteeld kunnen worden, ook zou de landbouwer gezinszins van zoodanige teelt afkeerig zijn.

Spr. behandelt vervolgens de vraag of, ten einde een eenigszins belangrijke teelt van voedingsproducten te bevorderen, er meer landerijen ter beschikking der bevolking zouden kunnen komen. Hij meent, dat dit niet alleen op de buitenbezittingen, maar ook op Java wel het geval zou zijn. Spr. motiveert vervolgens zijn standpunt, dat men de suikerindustrie de noodige bouwgronden moet laten in plaats van deze met 25 pCt. in te krimpen, en dezen aldus vrijkomende grond ter beschikking te stellen van den verbouw van voedingsmiddelen. Laat men de bevolking in andere streken de beschikking geven over de, door de afschaffing van de gouvernementen-koffiecultuur vrijkomende z.g. koffiereserves, welke op Java vele bouws beslaan. Spr. bestrijdt in den breede de mee-

ning dergenen, die deze gronden o.m. uit boschbouwkundig oogpunt gereserveerd willen laten.

Tevens bestrijdt hij een te straffe beperking van de grondontginning, opdat deze intensiever zou worden. Buiten den landbouw is trouwens in de inland-sche maatschappij weinig ruimte voor andere takken van bedrijf als hoofdbestaansmiddel.

De gronden moeten tijdelijk in gebruik worden gegeven. Ze zouden later weer aan den boschbouw kunnen komen en der bevolking worden geleerd het meer in de diepte dan in de breedte van den bodem te zoeken.

Wat de teelt zelf aangaat, zou spr. verschillende gewassen naast en bij elkaar geplant willen zien, gelijk reeds veelal in Indië gebeurt.

De heer v. Rombeek besluit zijn rede met de opmerking, dat iedere vermeerdering der productie aan voedingsmiddelen in een tijd als wij thans beleven wel zeer welkom moet zijn.

Nadat was gepauzeerd en nog een enkele opmerking door den inleider beantwoord, werd de bijeenkomst gesloten.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Een uiterst zorgelijke toestand.

Zoo noemde de „Sumatra Post” den toestand met betrekking tot de voedselvoorziening. Het blad beweert, dat Deli over eenige maanden voor het feit kan worden gesteld, dat 250.000 menschen voedsel zullen eischen en dat er aan dien eisch niet zal kunnen worden voldaan.

Het blad heeft geringe verwachting van de door de regering opgelegde verplichting tot aanplanting van voedingsgewassen en verwacht alleen heil van regeeringshulp of van inmenging van Britsch en Amerikaansch kapitaal en indien daarop niet te rekenen valt, zou het eenige middel om een catastrofe te voorkomen zijn..... geleidelijke deportatie van inheemsche werkkrachten.

In het „Nbl. voor Atjeh en Onderhoorigheden” vraagt H. echter, wat de groote ondernemingen gedaan hebben om de taak der regering te verlichten en hoe er gereageerd is op de aanschrijvingen van overheidswege om mede te werken tot vermeerdering van den algemeenen voedselvoorraad door zelf de verbouwing van voedingsgewassen ter hand te nemen.

Te laat heeft de regering ingezien, dat er door overreding in deze niets viel te bereiken en ging ze over tot het uitvaardigen van een ordonnantie, waarbij de ondernemers tot het aanplanten van voedingsgewassen verplicht werden.

Krachten bovenbedoelde ordonnantie is door den Gouverneur van Sumatra's Oostkust een regeling getroffen, waaruit een bijna ongelooflijk optimisme spreekt. „Of zou men in ernst enig resultaat verwachten van de opgelegde verplichting om 1 H.A. per 20 contractanten met voedingsgewassen te beplanten? Nemen we aan, dat het beplanten van een belangrijk grooter oppervlak verplichtend was gesteld, zou dan de regering in de behoefte aan plantmateriaal kunnen voorzien? Vermoedelijk zou zulks niet mogelijk blijken.”

Bij herhaling is gewezen op de noodzakelijkheid om door zaadtuinen van snelgroeijende tweede gewassen aan te leggen te zorgen, dat men ten allen tijde over voldoende voorraad zaaigoed zou kunnen beschikken. Eveneens werd in overweging gegeven reservevoorraden van ladangrijst in gabavorm op te slaan, teneinde zoo noodig en ten allen tijde plantmateriaal aan de ondernemingen te kunnen verstrekken.

Met onwillige honden is het echter kwaad hazen vangen, en de regering heeft de zaadtuinen niet in eigen beheer genomen, wellicht weerhouden door de klachten van planterszijde, dat men de na de eerste crisis aangeplante mais moest weggoeien, omdat Rangoon weer voor den rijstuitvoer werd open-gesteld.

Jammer genoeg wordt de voedingswaarde van verschillende polowidjo-gewassen onderschat. Weet men, dat de gemiddelde rijstbehoefte per hoofd en per jaar op Java 1.6 pikol bedraagt, terwijl deze hoeveelheid voor Deli op het dubbele gesteld mag worden, zoo kan men zich eenigszins een denkbeeld vormen van den invloed, welken het gebruik van voedingsproducten, bereid van polowidjo-gewassen, op de rijstconsumptie heeft.

Zonder het gebruik van ander voedsel zal er op het rijstverbruik aanzienlijk bespaard kunnen worden en een wekelijksche rijstverstreking zou eveneens bevorderlijk zijn aan een zuinig gebruik, daar het verdubbelen van rijst op hari besar veel voorkomt.

Is bijvoeging van ander voedsel noodzakelijk, dan zal men den contractanten de verplichting moeten opleggen een deel van het te verstrekken voedsel te ontvangen in peulvruchten, maïs, enz. Argumenten als de Chinees eet geen maïs, hebben geen zin; de Chinees zal evengoed maïs eten als de Hollandsche werkmans in tijden van nood rijst in plaats van aard-appelen.

Zoodra het tijdstip gunstig is, zal men over moe-

Kon. Eindhovensche Stoom- & Handweverij

VAN DIJK & Co.

EINDHOVEN EN BRUSSEL

Leveranciers van H. M. Koningin Wilhelmina - van H. M. de Koningin-Moeder en van H. M. de Koningin van Rumenie; eertijds van H. M. Koningin Sophia.

OPGERICHT 2 AUG. 1853.

Hotel-Linnen en Tafelgoed met en zonder naam
UITZETTEN, INDISCHE UITRUSTINGEN
LUIERMANDEN.

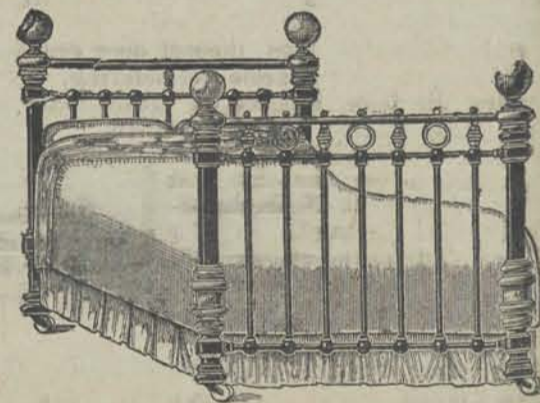
INDISCHE UITRUSTINGEN
VOORDEELIGST ADRES:
AU BON MARCHÉ
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

Th. A. A. SIMONIS

GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.

TELEFOON 2535.

DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

Firma KIEWIET DE JONGE

Lange Bisschopstraat 25, DEVENTER.

SPECIALAAL MAGAZIJN VAN

Huishoudelijke Artikelen
Haarden en Kachels
Tuin- en Serremeubelen.

GEBR. HERS

Tuin-Architecten
JAVALAAN 27
& HILVERSUM

bevelen zich aan voor Aanleg van Tuinen en Buitenplaatsen

Z. H. V.

De Zeeuwsch-Hollandsche Verzekeringsbank, Weteringkaade 41, 's-Gravenhage, Tel. H. 528, heeft buitengewoon vrijgevege voorwaarden en zeer billijke premiën voor Ziekte-, Ongevallen-, Aansprakelijkheid- en Arbeidscontract-Verzekering.

ACTIEVE VERTEGENWOORDIGERS GEVRAAGD.

ten gaan tot het aanplanten van rijst en eerst, wanneer alles gedaan is, wat in onze macht staat tot afwendig van het gevaar van voedselgebrek, is een beroep op het vreemd kapitaal verantwoord.

In de toekomst zullen geen gronden, geschikt voor het verbouwen van voedingsgewassen, aan Eur. ondernemers mogen worden uitgegeven dan voor dat doel, en ieder ondernemer zal verplicht moeten worden tot het aanplanten van voedingsgewassen op die terreingedeelten, welke hiervoor geschikt zijn.

Volgens H. zal, indien de ondernemers een klein deel van de enorme winsten beschikbaar stellen voor de niet-Europese arbeidskrachten, het Gewest zonder kunstmatig geëmigereer in korten tijd over een vrij aanzienlijke bevolking beschikken, waardoor het vraagstuk der voedselvoorziening z'n natuurlijke oplossing zal vinden."

De „Deli Ct." meldt aangaande de bepalingen van den Gouverneur van de Oostkust van Sumatra, dat rubberondernemingen met een aanplant van ten hoogste 3 jaar oud, klapperondernemingen of andere aanplanten met overjarige gewassen behalve thee, verplicht zijn tusschen de aanplanten of op plantklare velden in de maand November voor elken contractkoelie uit te planten: 360 djagoengplanten en 130 oebi tjina planten of 100 planten djali. Ondernemingen, die balang of jonge boschgronden te lunner beschikking hebben of kunnen krijgen, zijn verplicht daarop vóór het einde van het loopende jaar (1918) per 100 contractkoelies aan te leggen 4 bouw maistuin en 1 bouw obi tjina of djali.

Andere ondernemingen, die oud bosch tot hun beschikking hebben of kunnen krijgen, zijn verplicht voor het eind van 1918 per 100 contractkoelies 5 bouw te kappen, die uiterlijk 1 Maart 1919 met mais beplant moeten zijn.

Maatschappijen mogen de aanplanten voor meerdere ondernemingen op één onderneming aanleggen. De „Deli Ct." vindt deze maatregelen uitstekend, omdat, nu de nood dreigt, er tenminste iets gedaan wordt, en niemand zal kunnen klagen, dat de maatregelen niet verstrekkend genoeg zijn. Het blad vindt het aanplanten van een 50 bouw voedingsgewassen per onderneming van 1000 koelies inderdaad een drastischen maatregel.

De kritiek der planters richt zich niet in de eerste plaats tegen den maatregel zelf, maar tegen den te korten tijd van voorbereiding en de moeilijkheid om goed zaaizaad te krijgen.

„Een grief hoorden we nog ontwikkelen, n.l., dat de ondernemingen, die geen gronden beschikbaar hebben, geheel vrijgesteld kunnen worden. Het zou onbillijk zijn, deze ondernemingen, die toevallig in een gunstige conditie verkeerden, op deze wijze van alle kosten vrij te stellen."

De oogst van de 50 velden zal zeker niet veel minder dan f 10.000 kosten.

De zaaimais gaat reeds ontzettend in prijs stijgen, zoodat het wenschelijk zou zijn een maximumprijs vast te stellen.

Op sommige ondernemingen waren reeds uit eigen beweging aanzienlijke aanplanten van voedingsgewassen aangelegd, terwijl op andere nog de tusschenruimte in de djagoeng met kedele wordt beplant.

Het wordt tijd,

dat de heeren voormannen van de Sarekat Islam de organisatie van die corporatie ter hand nemen, aldus Mr. L. J. O. J. Jeekeel in „De Indiër".

Niet mag worden verwacht, dat alle leden van eene corporatie met op volledige door studie en ervaring verkregen kennis van het doel der corporatie en de middelen, waarmede naar het doel gestreefd zal worden steunende instemming, tot die corporatie zijn toegetreden; wel mag worden geëischt, dat zij dat doel weten en goedkeuren en bereid zijn de van het bestuur der vereeniging uitgaande bevelen ter bereiking van dat doel op te volgen. Van een dergelijke doelbewustheid en bereidwilligheid is bij de leden der Sarekat Islam vrij algemeen niets te bespeuren."

Vaag zweeft den meesten voor den geest, dat zij als belijders van den Islam boven andere menschen zijn uitverkoren, die een anderen godsdienst hebben, dat de leden der vereeniging broeders zijn en de anderen onwaardigen, dat ze trouw geld moeten opbrengen voor de vereeniging en elkander moeten bijstaan."

Van een band is geen sprake, van partij-discipline nog minder. Van de rebellieën, die na het ontstaan van de Sarekat Islam plaats hadden, kreeg zij de schuld, „omdat men in haar den Lucifer der ver-

beelding zag, terwijl ze ternauwernood een onvolwassen knaap is."

Hetzelfde heeft men ook weer te Koedoes zien gebeuren, waar men vice-president en andere bestuursleden der plaatselijke Sarekat Islam opvatte.

„Dat komt er van, wanneer men zich aan het hoofd plaatst van een corporatie in naam en de leeuwenhuid omdoet."

Schr. is het volstrekt oneens met den heer Abdoel Moeis, die in de ongeregelheden te Koedoes een uiting van rassenhaat zag.

Maar rassenhaat kan kunstmatig gefokt worden en dit gebeurt bij sommige groepen van Sarekat Is-lammers.

Rassenhaat leidt tot persoonlijke aanranding. Rassenhaat en roofzucht nu hebben geheel verschillende psysische oorzaken, die gewoonlijk niet samengaan. Te Koedoes was blijkbaar roof hoofddoel.

Telkens blijkt echter, dat er tusschen de leden der vereeniging en haar bestuur geen geestelijk contact bestaat, evenmin als tusschen de bestuurders onderling.

Wil de Sarekat Islam als organisatie den rol spelen, welke haar voorgangers haar toedichte wil zij aan de ontwikkeling der moraal en medezeggenschap een krachtigen steun verleenen en de sympathie der weldenkenden verwerven, dan moet zij daartoe georganiseerd en van alle ongewenschte meelopers gezuiverd worden.

De beweging, te Soerakarta ontstaan, had een zuiver economischen coöperatieven grondslag. Men heeft er een politieke van gemaakt met den godsdienst voorop. Zeker is deze laatste niet voortgekomen uit de volksovertuiging en het streven des volks. „Wat het volk wil en behoeft, zijn geen politieke tendenzen — maar economische opheffing, reële bescherming van persoon en goederen — en practisch onderwijs, armenzorg en zorg voor de algemeene volksgezondheid. Wanneer de Sarekat Islam ook daadwerkelijk in die richting — meer dan thans gebeurt — werkzaam zijn wilde, zou zij een zegen voor de bevolking kunnen zijn."

Suriname.

Op de op 28 Januari gehouden vergadering van het Indisch Genootschap heeft Baron van Asbeek, oud-gouverneur van Suriname, het onderwerp „Suriname" ingeleid. Op de zeer belangwekkende lezing zullen wij terugkomen, wanneer die in druk verschenen is. Veel van hetgeen de spreker gezegd heeft kunnen wij beamen, maar hij heeft ook meeningen verkondigd (inzonderheid omtrent sommige bevolkingsgroepen) waarmede wij niet kunnen instemmen. Deze meeningen schijnen meer de uitkomst te zijn van studeerkameroverpeinzingen dan van een innig contact met de onderscheidene bevolkingsgroepen, waartoe slechts weinige gouverneurs de gelegenheid hebben. En zonder intiem contact krijgt men geen inzicht in de ware mentaliteit der menschen.

Ook deze spreker over Suriname heeft niet toegepast het door ons meermalen aanbevolen recept, n.l. bij elke beoordeeling van een toestand of een feit zich af te vragen: „hoe is het hier?"

Dit is inderdaad een goed voorbehoedmiddel tegen onjuiste beoordeelingen. Dikwijls blijkt het toch, wanneer men zich deze vraag stelt, dat hetgeen men voor specifiek Surinaamsch houdt in het moederland precies zoo is.

Een voorbeeld moge dit ophelderen: een aantal jaren geleden kwam het geregeld voor, dat bij de behandeling van de Surinaamsche begroting in de Tweede en de Eerste Kamer eenige leden met vinnige afkeuring spraken over het ontduiken van de invoerrechten in de kolonie. De afkeuring was natuurlijk zeer toe te juichen, maar de leukheid waarmede de heeren het deden voorkomen of belastingontduiking en smokkelen specifiek Surinaamsche ondeugden waren, in Nederland te eenen male onbekend, was, laat ons maar zeggen: vermakelijk.

Omtrent een ander punt in de lezing van Baron van Asbeek willen wij reeds nu onze meening zeggen: van landbouwonderwijs aan de jeugd verwachten wij minder dan de spreker, veel minder. Is een volk niet uit zijn aard landbouwend of heeft het zich om de een of andere reden van den landbouw afgekeerd, dan wordt het niet tot het bebouwen van den grond gebracht door welk onderwijs dan ook. Alleen bepaalde economische factoren kunnen tot den landbouw drijven, b.v. wanneer die op een gegeven oogenblik groote winsten belooft.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten

Visch, Vleeschwaren

Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

P. B. VAN MOORSEL & CO

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeren van woningen.

F. L. VAN BOMMEL

Vlamingstraat 8-10

Prins Hendrikstraat 104-106

Dames- en Heeren-

Mode Magazijnen.

Handschoenen.

UITRUSTINGEN voor INDIE.

Geheel compleet

CIVIEL EN MILITAIR

EBR'S VLES

Breestraat 177 LEIDEN.

Tel. Int. 393.

HOFLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & ZOON

Wijnhandelaren

Filiaal: 's-Gravenhage
Hoofdkantoor: AMSTERDAM
Filiaal: Arnhem
Kortenaerkade 8, Binnenkant 25, Nieuwe Plein 15,
Tel. H. 3493. Interc. Tel. 389. Tel. 280.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

Téléphones H. 7169 4336 Maison Française

Madame BRISSAUD

..... Modes ....Robes et Manteaux..
136 NOORDEINDE 44 PIET HEINSTRAT

LA HAYE

Bij een landbouwend volk is landbouwonderwijs natuurlijk van groot belang en het kan dat ook in Suriname onder zekere omstandigheden zijn, maar men bega niet de fout verwachtingen te bouwen op landbouwonderwijs, hoe praktisch ook, aan kinderen. Leer de volwassenen, die reeds den grond bebouwen, door toepassing van betere methoden hun bedrijf winstgevend maken, dan zullen hun kinderen zich niet afkeeren van den landbouw. En de schooltuintjes? Wel, die gunnen wij gaarne aan de schooljeugd, als afwisseling van het zitten op de schoolbanken, maar niet omdat wij verwachten daarmede landbouwers te kweeken.

* * *

Naar aanleiding van onze opmerking in het vorige nummer, dat de voorschriften der muskietenverordening met onverbiddelijke gestrengheid toegepast moeten worden en dat een boete van f 60 als maximum ons onvoldoende toeschijnt, wordt ons de vraag gedaan of aan iemand die onder haar bloempotten schotels heeft, waarin water blijft staan en muskieten uitbroeden, meer dan f 60 boete moet opgelegd worden. Ons antwoord is: doorblader een geïllustreerd werk over tropische ziekten en zie wat b.v. besmetting met door muskieten overgebrachte filaria van het menselijk lichaam kan maken en gij zult u zelf het antwoord op de vraag geven.

In San Francisco veroordeelde men de menschen, die weigerden liet tegen de Spaansche griep voorgeschreven masker te dragen, zonder veel omslag tot dertig dagen gevangenisstraf.

Een ander vroeg ons wat er met zulk een verordening overblijft van de persoonlijke vrijheid, waaraan ons volk zoozeer hecht. Tot dezen kunnen wij slechts zeggen: gij zijt te laat geboren.

Een derde opperde twijfel of men van de boomen de parasieten, de z.g. wilde ananassen, waarin water blijft staan, zal verwijderen. Ja, er zullen groote moeilijkheden overwonnen moeten worden, maar die zijn niet te vermijden. Onze entomoloog zal hebben te onderzoeken of die parasieten werkelijk broedplaatsen van muskieten zijn.

* * *

„De West” van 8 November ontleent aan het te Paramaribo verschijnende „Zondagsblad” het volgende:

„Reeds sedert geruimen tijd werden aan onze Zending onder de Javanen op Leliëndaal, 't zij door de ouders zelve, 't zij vanwege het Immigratiedepartement, Javaansche kinderen ter opvoeding toevertrouwd. 't Waren kinderen, welke in dezen tijd niet voldoende door de moeder of ouders konden onderhouden worden, of wel dezulken, welke om verschillende redenen dreigden geheel te verwaarloozen en op den slechten weg te komen.

Zoo goed en zoo kwaad als 't ging, werden deze kinderen door de op 't Zendingserf wonende Christen-Javanen in huis opgenomen. Waar nu echter hun getal tot 10 geklommen was, deed zich de noodzakelijkheid een eigen Kinderhuis op te richten steeds meer gevoelen. Zoo alleen zoude men over voldoende ruimte tot huisvesting kunnen beschikken en zou ook de opvoeding zelve onder meerder toezicht kunnen komen.

Doch hoe zoude het Bestuur onzer Gemeenté er in dezen tijd toe over kunnen gaan zulk een huis te bouwen? En toch hebben wij 1.1. Zondag, 27 October, een net, luchtig huisje van 2 verdiepingen met 4 kamers en 2 keukens kunnen inwijken, waardoor aan 12 kinderen met hun Javaansche verzorgers een vriendelijk tehuis kan gegeven worden.

Zulks was alleen mogelijk, doordat juist in dit jaar de Zendingfirma C. Kersten en Co., haar 150-jarig bestaan herdacht. Getrouw aan haar leuze den sociaal en geestelijken nood der bevolking te helpen lenigen, schonk zij met milde hand dit Kinderhuis met de geheele inrichting aan onze Zending onder de Javaansche immigranten.

Zoo mochten wij in een tijd, waar ook op 't gebied der Zending zooveel afgebroken wordt of toch maar met moeite staande blijft, aan dezen jeugdigen tak onzer Nieuwe Zending een nieuwe loot toevoegen.”

Curaçao.

In de Curaçaosche bladen van eind Nov. j.l. lezen wij, dat My S. L. Maduro op zijne terugreis van New York naar Curaçao aan boord van het Amerikaansch stoomschip Philadelphia den 15en Nov. j.l. overleden is.

De ontslapene, vennoot van de aanzienlijke bankiersfirma S. E. L. Maduro & Sons, heeft, zoo lang als zijne gezondheid 't toeliet, zijne vele gaven dienstbaar gemaakt aan de bevordering der belangen van 't algemeen en heeft daartoe verschillende eere-ambten bekleed. Hij was nog kort geleden voorzitter van den Kolonialen Raad, in welke betrekking hij meer dan eens blijk heeft gegeven van ongewonen tact en bijzondere doorzicht.

Verliest zijne familie door zijn heengaan een lieverdijken en zorgzamen huisvader, zijne medevennoten een ervaren en zaakkundigen raadsman, zijae

vrienden een trouwen en oprechten vriend, onze maatschappij een veelzijdig ontwikkeld lid, — de hulpbehoevenden en nooddruftigen derven door dat niet genoeg te betreuren sterfgeval een helper en weldoener, aan wiens deur nooit te vergeefs om hulp en onderstand werd geklopt.

Het volgend blad meldt:

Het stoffelijk overschot van den heer My S. L. Maduro, door de Philadelphia aangebracht, werd denzelfden dag, des namiddags, ter aarde besteld. Het werd grafwaarts begeleid door eene breede schare, w.o. zich de meeste autoriteiten en andere aanzienlijke ingezetenen bevonden. Aan het graf werd het woord gevoerd door den Gouverneur, den redenaar der Loge De Vergenoeging en den heer S.L.Fonseca, die in uitgelezene bewoordingen de schoone hoedanigheden en verdiensten in 't licht stelden van den betreunden doode, wiens heengaan niet alleen in den boezem zijner familie, maar ook in wijderen kring eene leegte heeft gemaakt.”

* * *

De Vrijmoedige schrijft:

Het regenseizoen, dat zich zoo mooi ingezet heeft, belooft een goeden oogst te zullen opleveren, zoo nu en dan krijgen we eenige fiksche buitjes en het blijft er naar uitzien, dat er meer regen zal komen. Laten we hopen, dat er een flinke oogst zal worden binnengehaald, want niettegenstaande de vrede in het zicht blijkt te zijn, zal de invoer van levensmiddelen voorloopig nog niet normaal worden en een eigen oogst van voedergewassen zal ons een tijdje lang op weg kunnen helpen.

* * *

Naar het blad vernam, bestaat het plan om den dienst van de Red D lijn weer geregeld te doen plaats hebben, zoodat het vertrek en de aankomst van de boten op vaste dagen zullen kunnen geschieden.

* * *

Op verzoek van de Haagsche Commissie van het Verbond tot het stichten van tehuizen voor de Belgische oorlogsvwezen, heeft de heer R. E. Price zich wel willen belasten met het inzamelen van giften ten bate van dat liefdewerk en is het hem gelukt f 122.— bijeen te brengen, van welke som f 103.— is ingezameld door een zijner vrienden. Eerstvermeld bedrag is door hem in een wissel No. 8799 van de Maduro's Bank op de Rotterdamsche Bankvereniging overgemaakt aan den heer Jos. Dom, secretaris van het Verbond, te 's-Gravenhage. Voormelde Bank heeft geen percenten willen berekenen, daar de wissel bestemd was voor een liefdadig doel.

PERSONALIA.

De heer J. A. Gravestein is voor den tijd van twee jaren benoemd tot Rechter-Commissaris, belast met de instructie van strafzaken bij den Raad van Justitie op St. Martin N. G.

Ter voorziening in de vacature, ontstaan door het overlijden van den heer J. J. Wathey, is tot lid van den Voogdijraad op St. Martin N. G. benoemd de heer O. L. van Romondt.

Aan Mej. A. J. Dussel, onderwijzeres 3de klasse aan de Wilhelminaschool alhier, is op haar verzoek eervol ontslag uit 's lands dienst verleend.

Aan Mej. Maud Hassell, hulponderwijzeres eerste klasse aan de openbare school te Windwardside op Saba, is tot herstel van gezondheid, drie maanden verlof verleend en Mej. Olive Johnson is tijdelijk werkzaam gesteld als kweekelinge aan die school.

Aan den eersten kommissie tweede klasse op Aruba F. H. van Dinter is om gewichtige redenen veertien dagen verlof naar Curaçao verleend.

De districtmeester van het 4e district op Bonaire L. F. S. van der Dijs is in activiteit hersteld.

Aan den boschwachter op Bonaire Jan Gerarda is tot verder herstel van gezondheid veertien dagen verlofsverlenging verleend.

Aan den gouvernements geneeskundige van Bonaire Ch. J. Samson is tot herstel van gezondheid een maand verlof verleend.

Aan den onderwijzer tweede klasse aan de Hendrikschool alhier S. van de Vrede is tot herstel van gezondheid veertien dagen verlof verleend.

Aan den boschwachter tweede klasse op Bonaire, L. P. Hart, tijd. belast met de betrekking van hulpopzichter bij den vuurtoren te Boca Spelonk aldaar, is tot herstel van gezondheid een maand verlof verleend, en Vesivius Adoptie is tijdelijk belast met de betrekking van hulpopzichter bij genoemden toren.

Mej. J. C. Statius Muller, in het bezit eener akte als onderwijzeres derde klasse, is voor het tijdvak tot de Kerstvacantie in December a.s. werkzaam gesteld aan de Wilhelminaschool alhier.

De officier van gezondheid der tweede klasse bij het garnizoen alhier M. C. Henriquez, arts, is tijdelijk gedetacheerd naar Bonaire tot het verleenen van geneeskundige hulp aldaar.

Aan den Inspecteur van het onderwijs H. Meerding is tot herstel van gezondheid veertien dagen verlof verleend.

Grand Hotel Restaurant „Central”

De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOTEL PAULEZ

geeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme

Afternoon-Tea-Concerten

door het ensemble

WILLY HONSBEEK & Z

MAISON VAN RIJN

Prins Hendrikstraat 28 - DEN HAAG - Tel. H. 4060

Uitzenden van Diners van af 90 cent.

Meermalen bekroond. C. JENNER

Pension FRANS FRANCKEN

Badhuisweg 42-44 - SCHEVENINGEN - Telef. S. 1319.

1^e Klasse Familie-Pension

Den geheelen Winter geopend en verwarmd.

Palace Hotel - Hilversum

Telefoon 21

Familie-Pension 1ste Rang

Het geheele jaar geopend D. VAN DIJK.

Pension „TANDEM” GINNEKEN.

Gelegen vlak aan het Mastbosch en aan den tram Breda—Mastbosch.

Telefoon Breda 518.

AMPHION

Tea-Room American-Bar Restaurant

Heerengracht 48, 's-Gravenhage

Restaurant op de 1ste Etage

Orchestre Tzigane Diners et Soupers

... .. Cuisine française ... ..

Grand Hotel Pension „DE NIEUWE KROON”

voorheen BLOEMINK

APELDOORN.

De meest bekende inrichting ter plaatse

Directeur-Eigenaar H. VAN WIJK, voorheen Directeur Hotel van Wijk, Singapore.

Pension FRISIA

Jan van Goyenstraat 47 - NIJMEGEN

Pension vanaf f 4.- per dag.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Drie bladen tot één. De *Darmo Kondo* deelt mede, dat in een vergadering van voormannen der vereeniging *Boedi-Oetomo* besloten is tot oprichting van een Hollandsch-Maleisch dagblad voor Midden Java, met een wekelijksche Javaansche bijlage. Het blad zal in Solo verschijnen, doch ook voor Djokdja bestemd zijn. De redactie zal worden gevoerd door Dr. Radjiman en Raden Ngabei Dwidjosewojo. In het nieuwe blad zullen zich oplossen de bestaande uitgaven *Wederopbouw*, *Jong-Java* en *Darmo Kondo*.

„Naar aanleiding van het bericht over de oprichting van een nieuw dagblad door de *Boedi-Oetomo* wil ik gaarne een plaatsje willen hebben voor de volgende opmerking: — alzoo de aanhef van een „Ingezonden stuk” van *Pavitrohadinoto*, die vervolgt: „Het is voor ons groot nieuws, dat de voormannen van *Boedi Oetomo* besloten hebben om een dagblad op te richten. Evenwel een bevredigend nieuws kan dit niet noemen, waar er sprake is van een *Hollandsch-Maleisch* dagblad, zij het met een *wekelijksche* Javaansche bijlage. Een eereplaats zal de Javaansche taal, waar de *Boedi-Oetomo* zoo'n groote voorstander van is, in dit blad niet innemen. Slechts eens om de zeven dagen mogen de Javaansche lezers hante taal er in zien prijken. Wat een vernedering voor de Javaansche taal, wat een vernedering voor het Javaansche volk! Wij willen niet ontkennen, dat zoo'n Hollandsch-Maleisch dagblad meer lezers zal vinden en meer beroemdheid zal bezorgen aan de voormannen, doch waar er altijd gesproken wordt van de bevordering van het Javaansch, dient toch aan deze taal in een door *Boedi-Oetomo* geredigeerd blad een betere positie te worden gegeven. Waar blijft de bevordering van de Javaansche lectuur door den Javaan zelf, waar de opheffing van de op den achtergrond gestelde Javaansche taal? De *Darmo Kondo*, die naar ik meen 3 maal in de week verschijnt, zal in het nieuwe blad opgelost worden, dito de maandbladen *Wederopbouw* en *Jong Java*. Nu is het streven van de mannen der *Wederopbouw* en *Jong Java*, om ook de belangen van de Soendaneezen en Madoereezen, die met de Javanen een Javaansche natie zullen vormen met de gemeenschappelijke cultuur als basis, te behartigen. Zijn de heeren Radjiman en Dwidjosewojo van hetzelfde streven? Zoo ja, waarom dan ook niet een plaats ingeruimd voor de Soendaneesche en Madoereesche talen? Waarom deze stiefmoederlijke behandeling van de zusters talen? Zoo neen, wenschen zij dus alleen te arbeiden voor het Javaansche volk, waarom dan een oneervolle plaats voor de Javaansche taal? Is het te doen om veel abonnees te krijgen? Of is het te doen, om alle lagen van de Javaansche maatschappij te bereiken, en om, anders dan tot nog toe het geval is, den Javaan meer te gewennen aan Javaansche lectuur, alzoo de liefde voor de Javaansche taal op te wekken of te bevorderen? In het eerste geval hebben de heeren groot, groot gelijk; in het tweede geval echter dienen zij aan het Javaansch een betere positie te verlenen. Zoals het bericht luidt, zal ook de „*Jong Java*” (een „Hollandsch-Javaansch-Soendaneesch-Madoereesch orgaan” — wat een grootsch orgaan!) zich oplossen in het Hollandsch-Maleisch blad van *Boedi Oetomo*, hetwelk alleen een wekelijksche Javaansche bijlage zal bevatten. Is dit bericht juist, dan is ons het besluit van de bestuurders van de *Jong Java* een raadsel. Wij hebben gehoord, dat de mannen van de *Jong Java* hunne krachten wijden, niet voor den Javaan alleen, doch ook voor de zonen van de Pasoendan en Madoera, bewust als zij zijn van hunne kracht; de verandering van den naam der vereeniging „*Trikorodarmo*” in den neutralen naam „*Jong Java*” (wat de oprichter dokter Saliman niet zou hebben gewild) teneinde het vertrouwen der Soendaneezen te winnen, is om dit te bewijzen. En nu in eens deze verandering van inzicht; het is voor ons een raadsel. Eén door Javanen uitgegeven blad, geredigeerd in de Hollandsche en Maleische talen, met slechts een *wekelijksche* Javaansche bijlage, is wel een groote eer voor het Javaansche volk. De Nederlandse taal en het Maleisch zijn practisch en winstgevend, dit valt niet te ontkennen; maar als de leiders van het Javaansche volk het Javaansch niet een betere plaats doen innemen tegenover die vreemde talen, dan zijn zij toch al te practisch! Zal de materiele wereld zegevieren?”

Onderscheid. De *Kaom Moeda* vestigt de aandacht er op, dat de gemeenteraad van Bandung bij de bezoldiging van personeel, dat dezelfde diensten verricht, onderscheid maakt tusschen Europeanen, Chineezen en Inlanders. Aan de controleurs van de bevolkingsregistratie aldaar, wordt nm. een bezoldiging van f 120, f 80 en f 60 's maands toegekend, al naarmate zij tot één dier bevolkingsgroepen behooren.

Hard tegen hard. In de *Neratja* komt een entrefilet voor betreffend een conflict tusschen de politie en den dokter van den gezondheidsdienst, belast met den doodschouw. Na gereleveerd te hebben het geval in kampong Sentiong Kramat, waar de kamponglieden stonden tegenover de politie en den gezondheidsdienst, werd een relaas gegeven van het gebeurde eenige dagen geleden. Er stierven twee vrouwen *Enoh* en *Asimah*, volgens de huisgenooten en bureaueen aan een langdurige ziekte. Ook een politiebeampte

bevestigde dit. Maar de dokter van den gezondheidsdienst constateerde cholera bij doodschouw, waardoor er een conflict ontstond tusschen de kamponglieden en de politie, contra den gezondheidsdienst. Daarna heeft de politie bewijsmateriaal kunnen aanbrengen, dat *Enoh* sedert weken onder behandeling was van Dr. van Dijk, die dan ook beweerde, dat de dood veroorzaakt werd door malaria. Aan het slot schrijft het blad, dat de chef van den gezondheidsdienst, die op een audiëntie beloofd had betere maatregelen te nemen inzake de observatie, thans tusschenbeide dient te treden om 't niet aan te laten komen op „hard tegen hard” ten nadeele van den kleinen man en de Regeering.

Anti-dessaloemboengs. De *Sinar Djawa* meldt, dat de *Sarekat Islam* te Koedoes een vergadering hield, welke door ruim 1000 personen was bezocht. De vergadering sprak zich uit voor de afschaffing van de *dessaloemboengs* en tegen de instelling van barakken, daar deze instellingen de bevolking zouden hebben geschaad.

Inl. Onderwijzers. Zooals bekend — alzoo de *Darmo Kondo* — bestaat voor Inlandsche onderwijzers (essen) en hulponderwijzers (essen), die geslaagd zijn in het eindexamen van een Gouvernements-kweekschool van Inlandsche onderwijzers of van een gesubsidieerde particuliere kweekschool voor Inlandsche onderwijzers, welke door den Gouverneur-Generaal is aangevraagd als een inrichting, waarvan het bewijs van met gunstig gevolg afgelegd eindexamen den bezitter benoembaar maakt tot hoofd van een Openbare Inlandsche school der 1e klas (Holl.-Inl. school), de gelegenheid om zich onder leiding van een Europeeschen onderwijzer(es) verder te bekwamen in de Nederlandsche taal en van de daarin verworven bekwaamheid te doen blijken door het afleggen van een examen. De geslaagden genieten van de maand na die, waarin zij het examen afgelegd hebben, een aanvangsbezoldiging f 10 's maands hooger, dan die organisch voor hun rang vastgesteld is. Aanvankelijk in 1912 mochten bij denzelfden onderwijzer niet meer dan twee personen gelijktijdig in opleiding zijn, welk aantal in 1913 werd uitgebreid tot vier en thans verhoogd is tot zes. Verder is de uitkeering van landswege aan den opleider van f 12.50 per maand voor elken leerling verhoogd tot f 20 en de bij het slagen van den leerling toegekende belooning van f 600, na aftrek van de maandelijksche uitkeeringen, verhoogd tot f 750, eveneens verminderd met de reeds genoten uitkeeringen.

— **De Koedoes-zaak.** *Abdoel Moeis* geeft in een hoofdartikel in de *Neratja* een beschouwing over de ongeregelde zaken te Koedoes. De juiste oorzaak weet men nog niet, maar in de Europeesche pers is dadelijk gezocht naar de eene of andere organisatie, op welke de schuld kan worden geworpen. De „*Locomotief*” betichtte de „*Sarekat Islam*”, de „*Indiër*” de „*I. S. D. V.*” terwijl het „*Bataviaasch Nieuwsblad*” de uitbarsting der volkswoede toeschreef aan fanatisme. Maar, meent schrijver, het is goed eerst te onderzoeken, of wel alle Inlanders, die aan de vechtpartij hebben deelgenomen, S. I.-leden zijn. Is dit zoo, dan is er inderdaad eenige grond voor de aan het adres der S. I. geuite beschuldiging. Waren er echter onder de menigte ook een massa niet S. I.ers, dan moet het gebeurde vermoedelijk worden geweten aan een reeds bestaanden wrok bij een der groepen, tw. de Inlanders of Chineezen. In Koedoes wonen vele Chineezen; het Chineesche kapitaal, dat er circuleert, is vrij aanzienlijk. Waar de handelsbetrekkingen aldaar tusschen Inlanders en Chineezen zeer nauw zijn, is de verbreking daarvan een teleurstellend feit, want door samenwerking, door weten te geven en te nemen, of te leven en te laten leven, zouden de economische bestaansvoorwaarden beider rassen zeker tot volmaaktheid gebracht kunnen worden. Vijandschap van den Inlander tegenover den Chinees is denkbeeldig, zegt *Abdoel Moeis* en beroept zich daarvoor op de diep in het binnenland nering doende Chineezen, die volkomen veilig zijn, zoolang zij de rust der bevolking niet verstoren. De Chineesche handelsvereniging te Semarang heeft bij de Regeering protest aangeteekend tegen de onvoldoende bescherming der Chineezen te Koedoes. Wij — aldus *Abdoel Moeis* — gaan volkomen accoord met een krachtiger bescherming, maar dan ook een zoo krachtig mogelijke bescherming van alle rassen in Indië, d.i. in *eendracht weten te leven met de inheemsche bevolking en weten in eere te houden de zeden en gewoonten en het geloof der landskinderen*. Maar in de eerste plaats: *Vrijheid van handelen te geven aan de Inlanders, wanneer zij hunne economische bestaansvoorwaarden wenschen te verbeteren*.

Schrijver hoopt, dat beide partijen tot een vreedelievende oplossing zullen geraken, want een vijand-

Nederl. Handel-Maatschappij.

Gestort Kapitaal . . . . . f 60,000,000.-

Statutaire Reserve . . . . . - 11,595,462.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in het Oosten: Batavia, Soerabaja, Samarang, Bandoeng, Weltevreden, Cheribon, Tegal, Pekalongan, Djember, Solo, Djokjakarta, Tjilatjap, Padang, Medan, Tebing-Tinggi (Deli), Langsa, Kota-Radja, Palembang, Telok-Betong, Pontianak, Bandjermasin, Makassar, Singapore, Penang, Rangoon, Honkong en Shanghai.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transfers. — Incasseeringen en Financieringen. — Schriftelijke of Telegrafische Credieten. — Reiscredietbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken. — Consignatiecontracten met Cultuurondernemingen. — Verkoop van Producten.

Verzekert U

tegen verlies, vermissing en beschadiging van Uw

Diamanten, Paarden en Bontwerk,

onverschillig hoe en waar in Europa, te land of te water.

VEREENIGD ASSURANTIEKANTOOR

Plein 17a Den Haag

Tel. H. 2872.

DE NEDERLANDSCHE SPAARKAS

Hoofdkantoor: AMSTERDAM, Rokin 95.

Bijkantoren: BANDOENG en 's-GRAVENHAGE.

Kapitaalvorming in 12 jaren door stortingen gedurende 10 jaren.

Voor Nederland en Ned.-Oost-Indië dezelfde tarieven.

Vraagt gratis Prospectus.

= HAARLEMSCHE = BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER
BEVERWIJK, BLOEMENDAAL
EDAM, HILLEGOM, HOOFD-
DORP, LISSE, PURMEREND
IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

GESTORT KAPITAAL . . . . . f 4.050.000.—

RESERVE ca. . . . . f 850.000.—

NEDERLANDSCH-INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandoeng, Cheribon, Hongkong,
Indramajoe, Makassar, Medan, Menado, Pekalongan, Probolinggo, Semarang, Singapore, Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.

Kapitaal f 35.000.000.-

Reserven f 17.400.000.-

HAAGSCHE Assurantie..... BRAND enz. 1805

Compagnie voor BRAND van 1805

Aanvragen om een Agentschap aan de Directie
Hoofdkantoor: Bezuidenhout No. 1, Den Haag

BRAND - BEDRIJF - INBRAAK

schap tusschen beide rassen zou niet ten goede komen aan Indië, dat thans op zoek is naar den weg naar vrijheid. Hiervoor is in de eerste plaats noodig de eendracht van alle rassen, die zich voor altijd in Indië willen vestigen en geen tijdelijke bewoners zijn. Abdoel Moeis besluit met een uitnodiging aan alle groote politieke vereenigingen in Indië, vooral Sarekat Islam, Boedi-Oetomo, Insulinde, Tiong Hwa Hwee Kwan, Siang Hwee, Soe Po Sia e.a., om te beaardslagen over 't houden eener conferentie, ten doel hebbende een vredelievende oplossing te vinden, voordat de nadeelige gevolgen dezer Koedoesche zaak zich overal zullen hebben verspreid. Voor de rust en veiligheid in Indië!

Met een krachtig gesteld artikel komt *Semaoen* in de *Oetoesan Hindia* in zijn kwaliteit van „Commissaris Centraal Sarekat Islam voor 't Noordelijk deel van Midden Java” besluit op tegen de veronderstelling, in zoovele Europeesche en Maleisch-Chineesche bladen geuit, dat de *Sarekat Islam* de hand heeft gehad in wat hij noemt den „kleinen oorlog” in Koedoes. Van de lokale Sarekat Islam aldaar kon hij dat onmogelijk verwachten, wijl die steeds slap is geweest en niet ontvankelijk bleek voor den Semarangischen geest. Alle beschuldigingen aan het adres der Semarangische S. I.-leiders wijst hij dan ook krachtig af; de kleine oorlog vindt zijn oorzaak buiten de S. I.; het uitbreken daarvan komt eerstens op rekening der Chineezers zelf, die zich aan ongemotiveerd slaan van Inlanders bezondigd hebben en heeft tweedens diepere oorzaken, nml. het steeds arroganter optreden der Chineesche kapitalisten, die zich na de uitroeping van de Chineesche Republiek de gelijken gevoelen van den Europeaan, en den Inlander als van een minderwaardig ras beschouwen. De rijkdom bracht verwijdering tusschen Inlanders en rijken, meestal Chineezers. Tegenover den rijken Inlander kon de goede verstandhouding blijven bestaan door de kracht der geloofseenheid; tegenover den Europeaan wordt de haat in bedwang gehouden door diens macht als overheerscher dezer gewesten. De haat tegen den Chineeschen kapitalist wordt door niets gecompenseerd. De verwaandheid van den Chinees tegenover den Inlander uit zich op vele wijzen; een bewijs hiervan is; het slaan in Koedoes. Behalve dat houdt de Regeering zelf deze haat gaande. In Indië bestaat immers het verdeel- en heersysteem, dat de Chineezers afscheidt van de Inlanders. De nijd tusschen beide rassen wordt dus steeds grooter, vooral in deze door den oorlog veroorzaakte benarde tijden, nu de bevolking reeds hier en daar tot wanhoopsdaden is overgegaan, getuige de riet- en tabaksbranden, aanslagen op Europeanen, enz. Waarom is uit een vechtpartij tusschen één Chinees en één Inlander een kleine oorlog ontstaan? Omdat de Chineezers dien eenen Chinees het slaan niet hebben belet, en omdat de Inlanders, niet kunnende weten, wien zij moesten vatten en aanklagen, hun toorn richtten tot den Chinees in het algemeen. Wij weten niet, wat die Chinees onder het slaan alzoo gezegd heeft, of hij bijv. zooals bij andere rassen de gewoonte is, den geslagene toegevoegd heeft: Jij, Javaan, bent onbeschoft! Ben jij S. I.-lid? Koerang adjar! Mogelijk zijn de vertooningen bij den optocht ook zeer beleedigend geweest voor de Inlanders. In het kort: *Het Chineesche ras in Koedoes was de schuldige, niet de Inlanders of de Sarekat Islam*. Al deze beschouwingen, zegt schrijver, zijn gebaseerd op verslagen in de „Locomotief”. Hij vindt, dat de zware straffen, die thans aan de Inlanders worden opgelegd, onrechtvaardig zijn. Het voorstel in de Europeesche pers om alleen de Inlanders te straffen is gevaarlijk, evenzoo het feit, dat slechts Inlanders gearresteerd zijn. In dezen „kleinen oorlog” hebben de Chineezers ook geslagen en de woede der Inlanders ten top gevoerd. In het kort; beide rassen hebben „herrie” gemaakt, waarom is er dan van de Chineezers niemand gearresteerd? Deze ongelijke behandeling zullen de Inlanders zich aantrekken, zij zal geen vrees inboezemen, noch voorkomen, dat later weer dingen gebeuren zullen als in Koedoes, integendeel, zij zal de erge haat doen toenemen en de kans op kleine oorlogen als in Koedoes vergrooten.

Koek geeft in zijn Zaterdagse causerieën in de *Koem Moeda* een overzicht van de commentaren der verschillende bladen op de relletjes in Koedoes en merkt op, dat: de Maleisch-Chineesche pers de Inlanders beschuldigt van eigen rechter te hebben gespeeld, in tegenstelling met de Inlandsche pers, die de Chineezers beschuldigt; de Europeesche pers, die de S. I. beschuldigt. De Sarekat Islam is in beginsel vóór de openbare rust en veiligheid. Men heeft nog geen bewijzen, dat de S. I. in de relletjes te Koedoes de hand heeft gehad. Conclusie: Het is niet billijk, om uit de omstandigheid, dat eenige S. I.-leden daarin betrokken zijn, de conclusie te trekken dat de geheele S. I. schuld heeft.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Schadevergoeding. Door de centrale leiding der S. I. worden pogingen in het werk gesteld de partijen, welke naar aanleiding van Koedoes, scherp tegenover elkaar staan, tot elkaar te brengen. De *Perniagan* interviewde den teruggekeerden Chineeschen con-

sul-generaal, waarbij de laatste uitliet, dat de schade aan de Chineezers te Koedoes toegebracht zeer groot is, en dat hij het behoorlijk vond, indien de schade door de Regeering vergoed wordt. De consul herinnerde aan een analoog geval in Mexico, waar de Mexicaansche Regeering, in overeenstemming met China, de schadevergoeding aan de Chineezers in Mexico op 3.100.000 dollars vaststelde. De consul zal alles in het werk stellen, opdat de Chineezers voortaan niet alleen een betere bescherming, doch tevens een behoorlijke schadevergoeding verkrijgen. Andere verklaringen kon hij niet geven, daar deze kwestie de Indische Regeering en China verder aangaat, en daar de consul zich niet inliet met politieke kwesties.

Protest-vergadering. Te Semarang heeft een druk bezochte vergadering plaats gehad van vertegenwoordigers van verschillende Chineesche vereenigingen aldaar en elders op Java, waarbij o.a. besloten werd om aan de Chineesche ingezetenen in geheel Ned.-Indië meerdere hulp en bescherming van overheidswege te verlenen, terwijl ten slotte protest werd aangetekend tegen het beweerdde slappe optreden van het Binnenlandsch Bestuur tijdens de relletjes te Koedoes. Deze vergadering werd bijgewoond door ongeveer tweeduizend personen en kenmerkte zich door een ordelijk verloop. Medegedeeld werd, dat in het geheel elf Chineezers werden gedood en dat de totale schade meer dan vier en een halve ton bedraagt. Besloten werd uit het gebeurde geen politieke munt te slaan. Een commissie werd ingesteld voor de verdere actie en besloten werd bij de Regeering te protesteeren tegen het slechte bestuur te Koedoes, straf te eischen tegen de schuldige Inlanders, de goede harmonie met de Inlanders te bevorderen, schadevergoeding aan de Regeering te vragen en te verzoeken om de zaak door den Raad van Justitie en niet door den Landraad te doen behandelen. Verder kwam men overeen dank te betuigen aan den Resident en den heer Ruempol en maatregelen te treffen voor het stichten van een Koedoesfonds. — (*Djawa-Tengah*).

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

De voormalige Deutsche koloniën.

Leek 't een oogenblik of de beslissing over 't toekomstig lot der op Duitschland vermeersterde koloniën geheel aan een bijzondere commissie van de Parijsche vredesconferentie zou worden overgedragen, de stemming is ten slotte veranderd en er is uit de verschillende stelsels een keuze gedaan. Wel zal de uitvoering in bijzonderheden nader moeten worden geregeld en staat 't niemand duidelijk voor den geest hoe de voorvechters van 't aangenomen stelsel zich zelf de verdere uitwerking denken, maar over den grondslag is men het „voorloopig” eens geworden.

Vier stelsels vonden voorstanders. Het eerste teruggeven van de koloniën aan Duitschland is ter conferentie niet ter sprake gekomen, daar 't alleen door de overwonnenen werd verkondigd en deze vooralsnog ter conferentie niets hebben in te brengen. Aan 't andere uiterste stond verdeeling van den buit onder de overwinnaars. Hiervoor kwamen van verschillende zijden „billijke” verwachtingen, „billijke” vergoedingen, van zelf sprekende „eischen” in, waarbij Australië en Japan zich in 't verre Zuid-Oosten, Frankrijk in Afrika goede parten toedachten, parten, die, volgens de opvatting van China en Amerika, wat het bezit in den Stillen Oceaan, en van vele mededingers voor Afrika, geenszins als onafwijsbaar billijke aanspraken of eischen te aanvaarden waren. Bij dat stelsel werd aan Duitschland onherroepelijk zijn overzeesch gebied ontnomen en geschiedde dit welbewust, omdat men D. de gelegenheid wilde ontnemen om weer naar de wereldheerschappij te streven. Tusschen deze uitersten in, stond het voorstel om de koloniën als waarborg te behouden voor de afdoening der door de overwinnaars aan D. op te leggen vredeseischen.

Zooals men weet, bleven de D. troepen in 1871 een gedeelte van Frankrijk bezetten, dat inslonk naar gelang de 5 milliard oorlogsschatting werden afgelost. Hebben wij het derde plan goed begrepen, dan werd nu iets dergelijks bedoeld. D. zou geleidelijk weer in 't bezit komen van koloniën, wellicht niet van alle, naar gelang het aan de nader op te leggen vredesvoorwaarden zou voldoen. Het zou dan van zijn kunnen en willen afhangen in hoever en wanneer 't zijn Schutzgebiet weer terug zou krijgen. Ook dit stelsel heeft geen voldoende steun en aanhang gevonden.

Het „voorloopig” aangenomen stelsel berust op een denkbeeld van Wilson. De voormalige D. koloniën zullen gebied van den Volkerenbond worden, maar het bestuur en de administratie zullen opgedragen worden aan een of meer mogendheden, die hiervoor verantwoordelijk zijn aan den Bond. Een zelfde oplossing is mogelijk voor de voorn. Turksche gebieden. Te verwachten is, dat dit beheer zal komen aan staten, die op bepaalde gedeelten 't oog hadden als gewilde buit. Te vreezen is, dat bij de uitoefening van dit beheer niet al te streng het belang van de internationale kolonie zelf boven dat van den beheerder zal worden gesteld. 't Is ook geenszins zeker dat de bewaarder zich steeds gemakkelijk en gevoelig zal gedragen naar de uitgedrukte terechtwijzing of gegeven opdracht van 't bestuur van den Volkerenbond. Wij zijn er dus nog niet zoo ten volle gerust op of in de gevonden oplossing de waarborgen voor een vredeverzekerende toekomst gelegen zijn. Maar 't goede van 't nieuwe denkbeeld is toch te erkennen en hierop mag men eenig vertrouwen bouwen. Vooreerst is nu als „voorloopig” vast staand aangenomen, dat er een Statenbond zal zijn, en dat deze practisch werk zal doen. Dan is uitgesloten dat een der mogendheden de te verwerven kolonie tot oorlogsbasis zal maken, of op andere wijze een al te egoïstische bestemming zal geven, hierin ligt wel een zekere geruststelling, men weet dat 't niet aan

Rotterdamsche Bankvereeniging

Kapitaal en Reserven f 66.000.000.-

ROTTERDAM AMSTERDAM 'S-GRAVENHAGE

Boompjes Coolsingel Delfshaven Feijenoord Schiedam Vlaardingen
Rokin Zaandam
Mauritskade Bezuidenhout Kneuterdijk Naaldwijk Rijswijk Scheveningen

Handelscredieten.
Voorschotten in rekening-Courant.
Depositos.
Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding.
Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereeniging

Kapitaal en Reserven f 7.200.000.-

Hoofddirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Alkmaar	Geldermalsen	Purmerend
Alphen a/d Rijn	Gouda	Schagen
Amersfoort	Gorinchem	Schoonhoven
Apeldoorn	Groenlo	Sliedrecht
Arnhem	Groningen	Sneek
Assen	Haarlem	Stadskanaal
Barneveld	Harlingen	Terneuzen
Bodegraven	Heereveen	Tholen
Boreulo	Helder (den)	Tiel
Boskoop	Hengelo (O.)	Uithoorn
Coevorden	Hoogeveen	Utrecht
Gulenburg	Hoogezand	Veendam
Hulst	Hulst	Veenendaal
Den Burg (Texel)	Karwijk	Vlissingen
Deventer	Leeuwarden	Wildervank
Doetinchem	Leiden	Woerden
Dokkum	Lochem	IJmuiden
Dordrecht	Meppel	Zelst
Drachten	Middelburg	Zierikzee
Ede	Nijmegen	Zurphen
Franeker	Oostburg	Zwijndrecht

DISCONTEEREN EN INCASSEEREN
WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND

A. L. REIMERINGER & ZONEN

Anno 1838.

COMMISSIONNAIRS IN EFFECTEN

----- ASSURANTIËN -----

---SAFE DEPOSIT (Bewaarkluis)---

LEIDEN, Rapenburg 106-108

Coöperatieve

Amsterdamsche Crediet-, Deposito- en Spaarbank.
Hoofdk.: N.-Z. Voorburgwal 65 (Geb. Unicum), A'dam.

CREDIETEN met en zonder persoonlijke of zakelijke zekerheid, ook aan Indische Ambtenaren en verlofgangers.
SPAARGELDEN. Rentevergoeding 5 pCt. 's jaars.

TAAMS & KEYSER

Bankastraat 10 's-Gravenhage
IN EFFECTEN.

Speciale afdeling Incourante Fondsen.
Cultures - Industrie - Handel.

Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden.
COUPONS. REK.-COURANT.

NEDERLANDSCH-INDISCHE ESCOMPTO MAATSCHAPPIJ

OPGERICHT IN 1857.

Agentschap: 's-Gravenhage, Prins Hendrikplein 14

BELAST ZICH MET ALLE MOGELIJKE BANKZAKEN.

SAFE-DEPOSIT.

NEDERL. PHOENIX

Voltaallig Kapitaal EEN MILLIOEN GULDEN

Directie: MARCELLA & ROELOFS .. ROTTERDAM

BRAND.....
TRANSPORT... VERZEKERING
ONGEVALLEN

BIJZONDER GUNSTIGE VOORWAARDEN VOOR
IJVERIGE VERTEGENWOORDIGERS .....

**Sluit Uw Molest-, Bagage-, Noodhavenkosten-, Brand- en Inbraakverzekeringen bij
W. LEDEBOER - WIJNSTRAAT 130 - ROTTERDAM.
Billijke Premiën. Gunstige Voorwaarden.**

elkander gunnen voor meer dan eene kolonie berustte op de vrees haar tot torpedo-, onderzeeërs, vliegersstation of vesting te zien inrichten. Voorts zal de controle van 't internationale bestuur, al kan 't niet steeds zoo intens zijn als bedoeld is, toch zeker gruwelen als 't lot der Armeniërs, der Joden in vele landen voorkomen, en stelt 't de jong opkomende bewegingen van nieuwen volkszin in staat zich tot een hogere organisatie te wenden. Bovendien achten wij 't ook niet onmogelijk, al is dit niet uitgesproken, dat Duitschland 't beheer krijgt over een deel zijner verloren koloniën, waardoor 't Duitsche volk ook een plaats onder de tropische zon zou herwinnen.

Niet-officieele medesprekers.

Nog steeds blijven volksgroepen, die zich niet thuis voelen in den staat waarbij zij zijn ingedeeld, hun hoop vestigen op 't Wilsons-woord van het zelfbeschikkingsrecht der volkeren. De stammen, die 't Balkanschiereiland en Klein-Azië bewonen, hebben reeds duidelijk doen uitkomen, dat zij zich niet eenvoudig en goedsmoeds zullen schikken naar een te Parijs te nemen conclusie, waarin zij zelf geen stem zouden hebben. De strijd lust van dit woeligste gedeelte van de wereld is voldoende bekend, om te mogen aannemen dat 't hier geen woorden en bedreigingen zonder meer zijn. Wil de Parijsche conferentie 't voor deze landen tot een conclusie brengen, dan zal zij naar de niet-officieele wenken, welke haar van daar geworden, dus ten volle rekening hebben te houden.

Niet anders staat het met volkeren, die, zij 't minder in den vorm van bedreigingen, toch ook luide om het zelfbeschikkingsrecht vragen en hiertoe vertegenwoordigers naar Parijs hebben gezonden of hebben willen zenden. Zoo vinden wij de aankomst aldaar bericht van een afvaardiging uit de Libanon, die de onafhankelijkheid van haar land komt bepleiten. Zij bestaat uit 7 leden, leider is Daved bei, lid van den daar ingestelden bestuursraad.

Spraken wij de vorige week twijfel uit of de afvaardiging uit Z.-Afrika, door de nationalistische partij bestemd om 't herstel der Z.A. Republiek te gaan bepleiten, wel tot eenige actie zou worden toegelaten, 't is haar nog slechter verlopen dan wij durfden aannemen. Tot de op 't congres te Bloemfontein aangewezen deputatie behooren generaal de Wet en Gobler, maar de Z.-A. regering heeft hun passen geweigerd. Naar wij meenen, kan dit ten opzichte van hen wel geschieden, doordien zij in ambtelijke verhouding tot de regering staan, doch hebben de andere leden der afvaardiging, waartoe generaal Hertzog behoort, geen pas nodig. Is dit juist, dan zullen deze toch de poging om zich uit te spreken nog wel doorzetten, maar de geest in Frankrijk en in Parijs in 't bijzonder, is thans allerminst gunstig voor opvattingen, die zich op Wilson beroepen om tegen den wil der groote heeren in te gaan.

't Hooger openbaar onderwijs in Indochina.

Onder deze benaming worden de volgende inrichtingen begrepen, die reeds bestaan, of tot wier oprichting in beginsel besloten is.

L'école de médecine et de pharmacie. L'é. vétérinaire. L'é. des arts et métiers. L'é. d'agriculture et de sylviculture. L'é. de commerce. L'é. de navigation et de pêche. L'é. de droit et d'administration. L'é. de pédagogie.

De opleidingen voor geneeskunde, pharmacie en dieren geneeswijze zijn reeds meerdere jaren in werking. Waren de oudleerlingen over de kolonie verspreid, tijdens den oorlog zijn zij ook in Frankrijk hun bekwaamheid komen toonen. Indochina had er zelfs eenige eigen opgerichte hospitalen met eigen personeel. Voortaan zullen ook Chineseesche leerlingen tot deze scholen worden toegelaten, een maatregel, die zeker zijn goede uitwerking zal hebben in een kolonie waar zoo vele Chineezzen wonen, welke tot nu toe te licht slaachtoffer zijn van kwakzalvers, die geen ander bewijs van bekwaamheid hebben dan hun eigen vrijmoedigheid.

De school voor kunsten en ambachten, ook Ecole centrale geheeten, is een omzetting van de vroegere school van Openbare Werken. Zij is verdeeld in afdelingen voor scheikunde, toegepast op nijverheid en handel; voor electriciteit; voor bouwkunst; voor bruggen en wegen (openbare werken).

De school voor rechten en bestuur in een samenvoeging van de voormalige school voor de rechtstudie en de school tot opleiding van mandarijnen, die ten onrechte gescheiden waren.

De sch. voor handel, landbouw, scheepvaart en vischerij zijn nieuwe instellingen. Beoogen de landbouwscholen zelfs landbouwingenieurs te vormen, haar reeping is vooral hoofden voor cultures en ontginningen onder Europeesche leiding. Een is reeds in werking te Toeyen Koeang (Tonkin), een te Bon Cat (Cochinchina). De handelsschool moet hulpkrachten vormen om de Fransche employés te vervangen, aan welke een te kort bestaat, vooral aan rekenplichtige. Wat de scheepvaart en de visscherij verwachten, behoeft niet veel toelichting. De golf van Tonkin is vol visch, in 't goede seizoen komt een vloot van Chineseesche jonken van verren afstand om hun netten te vullen. De wijze van doen en de gebruikte toestellen zijn echter dezelfde als eeuwen geleden. Verbetering zal hier zeer veel ten goede uitwerken.

De opvoedschool wil onderwijzers vormen. Uit een en ander blijkt dat met „hooger” onderwijs niet dat van onze Nederlandsche universiteiten is bedoeld, maar

een onderwijs tusschen de gewone school en de ingang tot de practijk op velerlei gebied, zooals wij in ons land en in Indië ook onderwijsinrichtingen kennen. De instellingen zijn nog niet alle in werking, 't gebrek aan leeraars vormt de groote moeilijkheid.

Er moet voor gewaakt worden, dat 't toekennen van diploma's geen zaak van protectie wordt. De inlandsche maatschappij toont hiertoe een sterke neiging; wordt daaraan toegegeven, dan zou 't prestige van het onderwijs zoo verloren gaan, dat er niets door gewonnen zal worden.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Handel en Bedrijf.

In No. 24 van den 12en jaargang een korte beschouwing, getiteld: „De handel van Nederland met Ned.-Indië”, waarin wordt aangetoond, dat de Nederlandsche industrie groote moeite zal hebben om in de toekomst Ned.-Indië van de producten te voorzien, welke vóór den oorlog daar een afzetgebied vonden. Verschillende artikelen zullen sterke concurrentie blijven ondervinden van Japan en Amerika, vooral ook omdat de toestanden hier te lande nog geruimen tijd abnormaal zullen blijven. (Schaarschte der kolen en grondstoffen, dure levensstandaard, enz.)

Hetzelfde Nr. bevat nog een en ander over de fabricage van papier en aanverwante stoffen in Ned.-Indië, naar aanleiding van Jhr. van Reigersberg Versluys' geschrift over dat onderwerp.

In No. 25 van hetzelfde tijdschrift vindt men nog een uitvoerige beschouwing over de nijverheid in Britsch-Indië, Japan en Ned.-Indië.

De Ingenieur.

No. 5 van jaarg. 1919 bevat den tekst (met afbeeldingen) eener voordracht van J. C. Mollema, getiteld: Van het handgrondwerk naar het spuit- en pompbaggerbedrijf op Billiton. — Voorts een beredeneerd deskundig overzicht door Dr. ir. J. Rueb, van E. P. Wellenstein's boek „Het Indische mijnbouwvraagstuk”. (Den Haag, Martinus Nijhoff).

De Waterstaatsingenieur.

Hoofdzakelijke inhoud van afl. 9, jaarg. 1918: Niveau-lijn en druklijn bij de negatieve stuwkromme, door ir. G. A. L. Stadius Muller. — Caissons voor kaaimuren van geringe hoogte, door ir. J. J. Baggelaar. (Beschrijving van het caisson-type, zooals dat is toegepast bij de havenwerken te Tandjong-Priok). — Nederlandsch Hooger Onderwijs in Ned.-Indië, door ir. F. W. Th. van Oordt. (Naar aanleiding van D. v. Hinloopen Labberton's stellingen op het onlangs gehouden Ned.-Indisch Congres voor opvoeding en onderwijs). — Het Hooger Technisch Onderwijs in Ned.-Indië, door ir. F. W. Th. van Oordt (vervolg). — Toe te laten spanningen in houtconstructies (voorafgegaan door een korte geschiedenis van het Technisch laboratorium van de Vereenigde Indische Bosch-Exploitatie-Maatschappijen), door Dr. ir. J. Ph. Fleiffer. — De volkshuisvesting en het grondvraagstuk, door ir. L. J. M. Weber.

Annalen van het Missiehoof te Tilburg.

Het Nr. van Febr. bevat o.m. een drietal geïllustreerde vervolg-artikelen n.l. De Roomsche Katholieke Missie op de Kei-eilanden, door E. Cappers. — Hoe het nieuwe kerkje van Kolseer tot stand kwam, door H. Nollen. — Gekrabbel over Tenimbareesch gebabbel, door H. Geurtjens.

Indologenblad.

Onder het opschrift „De dienstplicht in Ned.-Indië” bevat No. 7 van het Indologenblad eene duidelijke uiteenzetting voor hen, die bekend moeten zijn met de bepalingen van het „Dienstplichtbesluit voor Ned.-Indië. — Verder vindt men in dat Nr. een stukje van Si Pe-noenggoe, getiteld „Jong Indië”, betoogende dat de Jong-Indische beweging met sympathie behoort te worden begroet, al behoeft men nog niet geheel mede te gaan met alle door haar voorgestane beginselen. — Van den overigen inhoud zij nog genoemd een schrijven van d. J. over de aan de Indologen toegekende rijks-toelage van f. 1000.— 's jaars. Schr. vindt die toelage (tegenwoordig in de studiekosten) in de tegenwoordige omstandigheden niet voldoende en gebruikt om dit aan te dikken het volgende, niet gelukkig gekozen, argument: Zoover is het thans gekomen, dat de laagste gemeentewerkman in Amsterdam meer krijgt dan vorenbedoelde personen.”

De Gids.

Augusta de Wit geeft in het Febr. Nr. van „De Gids” een Indische novelle: De drie vrouwen in het heilige woud.

Eigen Haard.

No. 5 (1 Febr.) bevat het slot van J. E. Jasper's interessante artikelenreeks „In het land der verborgen bronnen” (Toeban en omgeving); ook ditmaal tal van kiekjes, naar fotografische opnamen van den schrijver.

De Indische Mercur.

No. 5 bevat o.m.: Het Indische boschwezen gedurende 1916, door Prof. A. te Wechel. — Nogmaals: Ombilinkolen en Lematangkolen, door E. P. Wellenstein. — Handel en Nijverheid te Manchester in 1917. — Bericht omtrent de Gouvernem. kina-onderneming over 't 3e kwar-

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE
BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

Handel- en Cultuur-Maatschappij
Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendikkade 79.
Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.

Import van alle Nederlandsch-Indische producten. Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's. Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Gewassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Grondnoten, enz.
BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.

AMSTERDAMSCH BANK - Amsterdam
Kapitaal . . . . . f 34.408.900.—
Reservefonds . . . . . 22.440.000.—
Bijzondere Reserve . . . . . 2.000.000.—
— ALLE BANKZAKEN —

Bank-Associatie
Wertheim & Gompertz 1834 en Gredievereeniging 1853.
ALLE BANKZAKEN.
Kapitaal en Reserves f 11.500.000.— Twintig Kantoren

E. DUNLOP & Co.
Heerengracht 442 **Amsterdam**
met Kantoren in Nederl.-Indië te Batavia, Semarang, Soerabaya, Bandoeng, Padang en Medan.

Export naar Nederl.-Indië, speciaal van alle soorten dranken, provisiën, sigaren, sigaretten enz., als: gedistilleerd, likeuren, wijnen, cognac, champagne, portwijn, sherry, bieren, mineraalwater, limonades. Vleesch- en vischconserven, kaas, melk. Geconserv. vruchten, jams, suiker- en chocoladewerken, bicuits, zeep, parfumeriën, eau de cologne, patent-medicijnen.

CENTRALE BANKVEREENIGING
Molenstraat 21a. **Telefoon: Haag 1481**
's-GRAVENHAGE.
Behandelt alle Bankzaken. — Redigeert een uitvoerig wekelijksch beursverslag. — Houdt ten dienste harer cliënten een uitvoerig archief voor advies bij belegging.
CREDIETEN — DEPOSITO'S.

Chirurgische
Instrumentenfabriek ^{1/2} Loth & Stöpler
Directeur: H. STÖPLER.
TRANS I - UTRECHT.

Uitrustingen voor HH. Doctoren
voor Ned. Oost- en West-Indië.
Complete Installaties voor Hospitalen.
Specialiteit Medische Instrumenten....
Operatiekamer-meubelen.

taal 1918. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financiële berichten en verslagen, benevens een literatuur-opgave over vetten, oliën en wassen, uitgaande van de afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut.

Een Ned.-ind. Jaarbeurs te Bandoeng.

Hierover schrijft bovengenoemd Mercurus-nr. Het volgende is er aan ontleend:

De voorbereiding der jaarbeursplannen is thans zoover gevorderd, dat de financiële opzet is kunnen worden begroot. Geraamd wordt dat een bedrag van ongeveer 3½ ton noodig zal zijn. Daaronder is begrepen een som van ± / 90.000 voor het hoofdgebouw, dat een sieraad van Bandoeng zal worden. De indeeling van het gebouw zal zoodanig zijn, dat het tevens zal kunnen dienen voor Sportgebouw van den Bond voor Lichamelijke Opvoeding. Wordt, zooals verwacht mag worden, de instemming van Gemeente en Regeering verkregen, dan ligt het in de bedoeling, het gebouw op te richten aan de Menadostraat met het front naar het Molukkenpark.

De eerste jaarbeurs zal worden gehouden in het voorjaar 1920, tenzij het mogelijk blijkt de opening te vroegen tot September 1919, in aansluiting met het Ingenieurs-congres, hetgeen evenwel, ook met het oog op den bouwduur van het hoofdgebouw, niet zeer waarschijnlijk is.

Staaude de vergadering werd als jaarbeurskapitaal voor een bedrag van / 25.000 ingeteekend. Meerdere toezeggingen zijn reeds gedaan. Ook neemt het aantal sympathie-betuingen voor het jaarbeursplan steeds toe. De reeds verkregen groote instemming en kapitaaltoezeggingen vormen een hechten grondslag, waarop de jaarbeurs tot deugdelijke ontwikkeling zal kunnen worden gebracht.

Verbranding van den opiumvoorraad in China.

De Times verneemt uit Shanghai het navolgende bericht. De helft van de overgebleven opiumvoorraden, welke de Chinese regeering verleden jaar kocht, zijn op last van de regeering verbrand. De andere helft zal onverwijld verbrand worden. De hierbij betrokken waarde is 25 miljoen dollars. De regeering besloot tot de verbranding, om blijk te geven van haar wensch om de opium uit China te weren. De China Daily News zegt dat de handelwijze der regeering schandelijke verkisting is op een oogenblik dat China elke cent voor het bestuur van het land noodig heeft, en nu de lijdende menscheid de opium had kunnen gebruiken voor medische doeleinden.

Taxatie-cijfers in de Landbouw-Statistiek.

No. 4 van jaarg. 1918 der Publicaties van de afd. Handel, van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel te Buitenzorg, bevat een verhandeling van jhr. C. de Savornin Lohman, getiteld: De taxatie-cijfers in de Landbouw-Statistiek.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 44: Batavia's bevolking, door N. (vervolg). — Javaansche kunstavond te Amsterdam, door Dahlan Abdoellah. — De ontwikkeling van de volksindustrie in Indië, door A. le Clercq. — Jan Larij, (Indisch schilder), door Ant. W. Witten. — De verloren dochter, door Dr. I. C. C. Loman.

J. H. J. Hamelberg. †

We ontleenen aan het Febr. Nr. van „Neerlandia“: „In den ouderdom van 56 jaren is te Soest overleden de heer J. H. J. Hamelberg, oud Curaçaosch ambtenaar en zaakgelastigde der Nederlanders in Venezuela. De overledene was ridder in de orde van Oranje-Nassau.“

Dit bericht in De Week trof mij en het bijgevoegde portret bekeek ik opmerkzaam, met begeerte mij terug te denken naar den betrekkelijk lang vervlogen tijd, dat ik hem zag en sprak. En ik kreeg weer het beeld van den bescheiden, rustigen, kundigen man, die ons Verbond zoo aan zich heeft verplicht. De jaargang 1900 getuigt daarvan door drie artikelen, die wezenlijken invloed op de belangstelling voor Curaçao ook in ons parlement hebben uitgeoefend.

Het was dan ook hoog tijd. In de commissie van rapporteurs voor de begroting der Kolonie, werd gevraagd of het werkelijk waar was dat op Saba — van de andere bovenwindsche eilanden werd niet eens gerept — de rechtspraak in het Engelsch was! Natuurlijk was dat waar, maar Kamerleden bij de vleet wisten het niet, wisten misschien niet eens waar Saba lag. Hoeveel brieven aan den Gouverneur van Curaçao werden niet geadresseerd „te Paramaribo“! Ook een Nederlandsche Kolonie, maar met honderden mijlen zee er tusschen. En de Amsterdamer schreef toen nog dat de taal der blanke bevolking algemeen het Hollandsch was. Hamelberg heeft ons wel beter ingelicht.

De herinnering aan hem opent mij wijd verschiet. Er zou veel te vertellen zijn van Hamelberg's verdiensten voor de geschiedbeschrijving van Curaçao, vooral als oprichter van het Curaçaosche genootschap van geschiedenis, taal-, land- en volkenkunde der Kolonie. Maar ik moet mij beperken. Enkel dit nog: aan de voorgeschiedenis der zoo hoog gewaardeerde Groep Curaçao van het A.N.V. is zijn naam onafscheidelijk verbonden. En als de zorg onzer regeering voor dat verrassend mooie bezit te midden van verspaanschte Kolonies, zich voortdurend uitbreidt zooals 's lands plicht het voorschrijft, dan komt ook aan Hamelberg daarvan een deel der eere toe. K. d. J.

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending van leeraren voor het middelbaar onderwijs in Nederl.-Indië.

Bij het middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië kunnen geplaatst worden:

- a. elf leeraren in de wis- en natuurkunde,
- b. twaalf leeraren in de Nederlandsche taal,

- c. zes leeraren in het teekenen,
- d. vijf leeraren in het Fransch,
- e. vijf leeraren in het Duitsch,
- f. vier leeraren in het Engelsch,
- g. drie leeraren in de geschiedenis,
- h. drie leeraren in de aardrijkskunde,
- i. drie leeraren in de plant- en dierkunde,
- j. drie leeraren in de Staatswetenschappen,
- k. een civiel of bouwkundig ingenieur voor het Middelbaar Technisch Onderwijs.

Ad a. Voor leeraren in de wis- en natuurkunde komen bij voorkeur in aanmerking doctoren en doctorandi in dat vak, zoomede civiele of werktuigkundige ingenieurs, bezitters der akte hoogere wiskunde Kv, terwijl ten hoogste drie plaatsen beschikbaar zijn voor hen die in het bezit zijn der akte Ki en van de hoofdakte.

Ad b. Voor leeraar in de Nederlandsche taal zullen worden uitgezonden bij voorkeur doctoren of doctorandi in dat vak, voorts bezitters van een middelbaar diploma, terwijl een drietal plaatsen kunnen worden ingenomen door candidaten in de letteren.

Ad c. Vier der uit te zenden teekenleeraren moeten in het bezit zijn van de akte M E, terwijl een leeraar met het diploma M A (of vroegere diploma's M 1 en M 2) en een bezitter der akte M G in aanmerking komt.

Ad d, e en f. De leeraren voor vreemde talen moeten in het bezit zijn der akte B.

Ad g en h. De aardrijkskunde- en geschiedenisleeraren moeten het middelbaar diploma bezitten.

Ad i. Voor leeraar in de plant- en dierkunde komen in de eerste plaats in aanmerking doctoren of doctorandi in dat vak. Ingeval zich geen geschikte leerkrachten mochten aanmelden, kunnen ook personen in het bezit der akte K IV uitgezonden worden.

Ad j. Als leeraren in de Staatswetenschappen kunnen worden uitgezonden zij, die in het bezit zijn van de volgende middelbare akten:

- a. staatsinrichting, staathuishoudkunde en boekhouden;
- b. staatsinrichting en boekhouden,
- c. of staathuishoudkunde en boekhouden.

Leeraren met onderwijservaring komen alleen dan in aanmerking, wanneer zich geen voldoende aantal geschikte mannelijke gegadigden mocht aanmelden.

Aan de uitzending is verbonden:

- a. eene vergoeding voor nitrustingkosten ten bedrage van / 1500;
- b. vrije overtocht als gouvernementspassagier der 1ste klasse, ook voor het wettig gezin;
- c. eene voorloopige bezoldiging van / 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheeping naar Nederlandsch-Indië, tot den dag waarop de dienstbezoldiging volgens de deswege bestaande bepalingen in Indië ingaat;
- d. indien de uit te zenden leeraar gehuwd is, uitkeering van het bedrag van ééne maand aanvangsbezoldiging, als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijksbijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

De bezoldiging bedraagt / 450 (vierhonderd vijftig gulden) 's maands, met eene tweejaarlijksche verhooging van / 100 (honderd gulden) 's maands en vier driejaarlijksche verhoogingen van / 75 (vijf en zeventig gulden) 's maands, zoodat zal worden bereikt eene hoogste bezoldiging van / 850 (achthonderd vijftig gulden) 's maands.

Bovendien wordt aan hen, die na het verkrijgen van de noodige bevoegdheid ten minste vier jaren bij het openbaar of particulier middelbaar of hooger onderwijs in Nederland hebben doorgebracht (dan wel twee jaren bij het particulier middelbaar onderwijs in Indië) een zoogenaamde ervaringstoelage van / 100 (honderd gulden) 's maands bij eerste indiensttreding toegekend, welke toelage vervalt na twee jaren werkelijken dienst in Indië, zijnde het tijdstip waarop in gewone omstandigheden de eerste bezoldigingsverhoging tot hetzelfde bedrag ingaat.

Bij de begroting van 1919 is voorgesteld om met ingang van 1 Januari 1919 deze ervaringstoelage om te zetten in eene blijvende verhoging.

Bedraagt de Nederlandsche dienstdtijd minder dan 4 jaren, dan wordt de ervaringstoelage toegekend zoodra de dienstdtijd bij het openbaar middelbaar onderwijs in Indië, vermeerderd met de helft van den Nederlandschen dienstdtijd, twee jaar bedraagt.

De uit te zenden leeraren zijn verplicht de in verband met hunne uitzending voor den Indischen dienst aan hen of te hunnen behoeve dan wel ten behoeve van hun gezin van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië te betalen huwelijksbijdrage, overtocht naar Nederlandsch-Indië, zoomede alle andere aan hen ter zake voormeld middelbaar of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen) onverwijld in 's lands kas terug te storten, ingeval zij niet binnen een hun aan te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden waarvoor zij worden uitgezonden, niet aanvaarden, dan wel binnen vijf jaren na hunne aankomst in Nederlandsch-Indië uit 's lands dienst worden ontslagen.

Zij, die zich in de genoemde betrekking aan 's lands dienst in Nederlandsch-Indië wenschen te verbinden, moeten zich bij verzoekschrift tot de 9de afdeling (Personeele Zaken, burgerlijke dienst) van het Departement van Koloniën wenden, onder overlegging van:

- 1°. hunne bewijzen van bekwaamheid;
- 2°. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In de verzoekschriften moeten de gegadigden den dag en het jaar hunner geboorte mededeelen, alsook of zij al dan niet zijn gehuwd en het aantal en den leeftijd hunner kinderen.

De uit te zenden leeraren worden vóór hun vertrek onderworpen aan een geneeskundig onderzoek, opdat blijke of zij lichamelijk geschikt zijn voor den Indischen dienst.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pen-

sioen, weduwenpensioen, enz. staan de leeraren gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Nederlandsch-Indië.

De dienstbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die, waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 ten honderd voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand bezoldiging te voldoen, en wel in eens of, met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen.

Bij huwelijk ééne maand bezoldiging, te voldoen op de zoeven aangegeven wijze. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand; door ongehuwden eenmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage, afhangende van de leeftijden van man en vrouw.

(Nederlandsche Staatscourant van 15 Januari 1919 n°. 12).

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 7, Den Haag, Tel. 4519.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZON
GROENMARKT 27
TELEPHOON No. 2512

Hoffleveranciers.

□ □ DROGERIEN :: :: CHEMICALIËN □ □
□ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN- □
□ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

FAMILIE-BIOSCOOP
PRINSESTRAAT.

Vanaf Vrijdag 7 Februari:
GABY DESLY, de beroemde Danseres en
SIGNORET, de grootste filmspeler van Frankrijk
in den succesfilm:
KERSTAVOND
Sentimenteel drama in 6 acten.
PLAATSBSPREKEN! PLAATSBSPREKEN!

Olympia Theater
Prins Hendrikplein 3 Tel. H. 9521

Nieuw Succes Programma van 7-13 Februari 1919.
MEDUSA FILM TURIN.

De Koning Schaakmat
(ECHEC AU ROI).

Cinematografische Fantasie in 4 Akten.
In de Hoofdrol:
Gravin DENTICE DI FRASSO.

Nimmer zag men in een film zooveel pracht, zooveel gratie en geest.
Een bewonderenswaardig Cinematografisch Kunstwerk.

Adverteeren doet verkoopen.

J. M. van KEMPEN & ZONEN
 Kon. Ned. Fabrik van Gouden en Zilveren Werken.
VOORSCHOTEN.
 FILIALEN te Weltevreden, Rijswijk 17;
 s-Gravenhage, Plaats 2; Rotterdam, Hoofddeeg 26;
 Utrecht, Choorstraat 32; Middelburg, Lange Delft 138.

Goud Heeren Anker Remontoir f 40.-
 prima uurwerk.
ARMHAND HORLOGES.
 GROOTSTE SORTERING. LAAGSTE PRIJZEN.
J. A. J. REMMERS, Prinsstraat 73a
 's-Gravenhage....

Electrotechnisch en Werktuigkundig Bureau
R. GEERAERTS-REUTER.
 Tel. 8196. Prinsstraat 6a. Den Haag. Tel. 8196.
LICHT- EN KRACHT-INSTALLATIES.
Specialiteit: Machines voor 't luiden van klokken.
 Machines voor windvoorziening van Kerkorgels.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van 10-12 en van 2-4 uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- Muziek- en Zanglessen.
- Teeken- en Schilderlessen.
- Lessen in moderne talen.
- Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
- Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.
- Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.

- Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
- Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
- Kinderjuffrouw in Indië.
- Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
- Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Bujs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

- A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
- Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O. - en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
- S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
- IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informatie Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
- P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
- J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
- B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.
 Prijs: 1 exemplaar f 0.10, porto f 0.02; 50 ex. f 2.80,
 voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.
- b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
 Prijs: 1 exemplaar 5 cent, porto f 0.01; 50 ex. f 2.—;
 voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma **MARTINUS NIJHOFF**, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

- a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. **De Kolonie Suriname**, door FRED. OUDSCHANS DENZ;
 (I. **De Kolonie Curaçao**, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
 Prijs per exemplaar f 0.50 en f 0.03 frankkosten.
- b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
- I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
 Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.
- II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
- III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)
 Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankkosten.
- IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht).
 Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.
- V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
- VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.
- VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.
- VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
- IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
- X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.
- XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
 Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

JAVA-CHINA-JAPAN LIJN
 Amsterdam - Soerabaia - Hongkong - Kobe.
 Geregelde stoomvaartdiensten tusschen Nederlandsch Indië, China en Japan.

JAVA-PACIFIC LIJN
 (Onder Directie der Java-China-Japan Lijn).
 Maandelijksche dienst tusschen Ned.-Indië en San Francisco.

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND”
AMSTERDAM.

Tijdelijke Passagiersdienst
Java-San Francisco vice versa
 via Singapore, Manilla, Hongkong, Nagasaki en Honolulu.

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.
 Geregelde mail-, passagiers- en vrachtgoederendienst
 tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië.
 Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te *Amsterdam* en te *Batavia*.

Vleugels, Piano's
Kunstspel-Piano's, Orgels
 Verhuur PIANO's van f 5.- p. mnd of f 50.- p. j. af.
 VLEUGELS „ 18.- „ „ „ 180.- „ „
REPARATIE - STEMMEN - RUIL.
Afdeeling Gebruikte Instrumenten.
 Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN.
GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”,
 Neutrale School voor M.U.L.O Jongens en Meisjes.
 2de Schuijtsstraat 332 (Duinoord), Den Haag.
 Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
 Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Opleiding voor verschillende examens.
 Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
 Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

2de Hands Meubelmagazijn
J. C. FERON,
 VEENKADE 20 DEN HAAG
 STEEDS IN- EN VERKOOP.
 Atelier voor herstellingen en veranderingen.
 Gevestigd sedert 1880.

N.V. „REFORM”
 Directeur: E. BOERMA.
 Telefoon 647 - GRONINGEN - Heerenstraat 62
The first class Ladies and Gentlemen Tailoring.

Mode-Academie J. & G. DE GRAAFF,
 's-Gravenhage - Anna Paulownastraat 18a.
Voornaamste Vakschool in het Costuumvak.
 Theoretische en practische, volledige opleiding van Dames tot Costumiëre, 1e Coupeuse, Directrice en Leerares in het Costuum-, Mantel- en Lingerievak.
 Aanmeldingen bij de Directrice G. DE GRAAFF.

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

AMSTERDAM, Kalverstraat-Rokin.

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

Inrichting voor Complete Meubilerieing
N.V. „L. P. SMULDERS' MEUBELFABRIEK”
Tolbrugstraat 11 - BREDA - Tel. Interc. 235.

Behangerij, Stoffeerderij
..... *Matrassen* .....

J. P. FLECK - Utrecht
Lijnmarkt 19 - Intercomm. Telefoon 1078
COMPLETE WONINGINRICHTINGEN
Behangerij ..... Stoffeerderij
.... Matrassen en Beddenfabriek ....
ALLE SOORTEN DEKENS MOTZUIVERING

G. J. Hilbrink

*Heeren en Dames
Kleermakers.*

Eerste Rangshuis

's-Gravenhage

Daendelsstraat 8.

Lid der N.V. Vereenigde
Nederlandsche Kleermakerijen.

J. FONDERIE Jr. Kort Achterom No. 17,
(achter de Veenestr.)
's Gravenhage, Tel. 6102. - Gevestigd sedert Ao 1839.

Specialiteit in : STAALWAREN.
Grote sortering in TAFEL- en DESSERTMESSEN
ZAKMESSEN, SCHEERMESSEN,
SCHEERAPPARATEN SCHAREN.

A. C. ZWANG Azn

Veemarktstraat 40 Telefoon Interc.
BREDA No. 315.

Piano-, Orgel- en Muziekinstrumentenhandel

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.

PIANO's in huur f 6.— per maand,
desgewenscht in huurkoop, bij

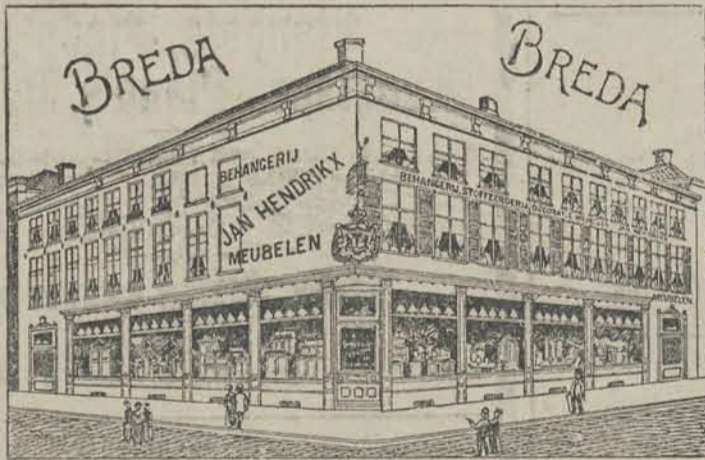
L. C. JACOBI, vh. Chef Firma J. F. CUYPERS,

Regentesselaan 123, bij Reg.pl. Tel. H. 1403
's-GRAVENHAGE.

STEMMEN - VERHUREN - REPAREREEN

LEVENSVZERZEKERING
LUFRENTEN
ONGEVALLNVERZEKERING
COLLECTIEVE
ZIEKTEVERZEKERING
LEVENSVZERZEKERING-MAATSCHAPPIJ
DE NEDERLANDEN

BOSCHSTRAAT 1.

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

WINTER

STOFFEN
PEIGNOIRS
BLOUSES
KINDERJURKEN
KINDERMANTELS
ONDERGOEDEREN

WINTER

KEIZERSHOF

DEN HAAG, Spuistraat hoek Veenestraat.

STOFFEN, ZIJDE, FLUWEEL,
FLANEL en KATOEN.

NIEUWENDIJK 194-196 AMSTERDAM.

MANTELS, COSTUMES, MANTELCOSTUMES,
STOFFEN, ZIJDE EN REGENMANTELS.

Groote keuze in Costumerokken.

Enorme voorraad in ELEGANTE BLOUSES in Crêpe
de Chine, Zijde, Voile ninon en in prima kwaliteit
Fluweel en Laken. Uitmuntende Coupe.

Magasin de Nouveautés
voorheen GEBR. LEVY
—APELDOORN—
Dames- en Kinder-Confectie
..... Mode-Artikelen.....

John Kennis

Ladies' and Gentlemen's Tailor

Weteringschans 251 Amsterdam

Magazijn geopend 9-6 uur. Telefoon N. 8321

C. HOYNG

SPIUSTRAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT

Kristal - Porselein

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZULN MET
POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ.,
uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland”
te Gouda.

Garantie voor gave overkomst.

Verhuizen - Meubels bewaren

E. J. VAN SCHAICK

Boothstraat Utrecht

Holland-Canada Hypotheekbank

Directie : Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg.

5 pCt. en 6 pCt. PANDBRIEVEN

Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 22.000.000.